

2013. december

Cimbora

kíváncsi diákok lapja

LÁSZLÓ NOÉMI

CIMBIRODALOM

Decemberi ének

4. oldal

A LATERNA MAGICA rovat

pályázati felhívása

Ifjú és szerfelett tehetséges cimborák!

Idén is meghirdetjük háromfordulós pályázatunkat,
amelyen részvételt nyerhettek a nyáreleji

Cimbora Kaláka Táborba!

I. forduló

Témája **Berzsenyi Dániel: Osztályrészem**
és **Orbán János Dénes: A szárnyas idő árbocomra szállt**
című versek összehasonlító értelmezése.

A szövegeket megtaláljátok az interneten.

Terjedelmi megkötés nincs,
beküldési határidő 2013. december 31.

Jó munkát és kitartást,
Farkas Wellmann Endre

CIMBORA – 2013. december, XXV. évfolyam
Szórakoztató irodalmi, kulturális folyóirat
10–15 éves diákoknak
ISSN 1222-1910

A Cimborák árát a Cimborák Alapítvány bankszámlájára várjuk:
CIBORAK: RO14BRDE150SV01455331500,
BRD. Sf. Gheorghe, Fundația Cimborák,
Cod fiscal: 8259184

Főszerkesztő: Farkas Kinga
Munkatársak: Bogdán László, Csillag István, Forrai Tibor,
Keszeg Ágnes, Keszeg Vilmos, Kónya Éva, Köllő Zsolt,
Vetrő Bodoni Barnabás

A borítón Csillag István rajza.
Borítóterv, könyvtipográfia és nyomdai előkészítés: Csillag István
Kiadja a sepsiszentgyörgyi Cimborák Alapítvány.
Készült a sepsiszentgyörgyi T3 Kiadó nyomdájában.

Szerkesztőség: Cimborák szerkesztőség, Szabadság tér 7 szám,
520055, Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye, Románia
E-mail: cimboramail@gmail.com
Web: www.cimborak.net

TÁMOGATÓINK

Kovászna Megye
Tanácsa

Sepsiszentgyörgy
Város Tanácsa

Kovászna Megyei
Művelődési Központ

RMDSZ KOMUNITÁS
ALAPÍTVÁNY
TÁMOGATÓ AZ RMDSZ ÉS
A KOMUNITÁS ALAPÍTVÁNY

MM
MAGYAR MŰVÉSZETI
AKADÉMIA

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Nonprofit Zrt.

Tartalom

Cimbirodalom

- LÁSZLÓ NOÉMI
Decemberi ének ..... 4. oldal
- BALÁZS IMRE JÓZSEF
Apukisasszony ..... 5. oldal

Kézfogás az irodalommal

- Az időkön átvonuló Erdély
Kós Károly ..... 7. oldal

A gyermekkor évszázadai

- SZÓCS IMRE rovata
Mozgalmas „kölyök-idők”: Mark Twain ..... 11. oldal

Új! A kalodától a simogatásig

- ZAYZON ÁGNES rovata
India ..... 13. oldal

Barangoló

- KÓNYA ÉVA ROVATA
A mennyek angyalai / Istenek égi követői ... 15. oldal

Hogyan nézzünk filmet

- SZÁNTAI JÁNOS rovata
Az ember: gondolatai foglya ..... 19. oldal

Mesés Kalandok

- KESZEG VILMOS rovata
A makrancos királyné története ..... 12. oldal

EDŐságok

- GERGELY EDŐ rovata
Új cipőben új földrészek felé ..... 23. oldal

Szín-tér

- VETRÓ BODONI BARNABÁS rovata
Ilyen filmet még nem olvastunk!
A Szín-téren: George Bates,
stúdióalapító, illusztrátor ..... 24. oldal

G-kulcs

- MÜLLER HENRIETTA rovata
Quimby, a magyar alternatív
avagy akikről elfelejtik, hogy
a Most múlik pontosan az ő daluk ..... 26. oldal

Hegyen-völgyön kul-túra

- KÖLLŐ ZSOLT rovata
A Királykő ritkaságai ..... 27. oldal

Pad alatt

- Cimbi naplója ..... 28. oldal

Keresztrejtvények ..... 29. oldal

Cimbi képtára ..... 31. oldal

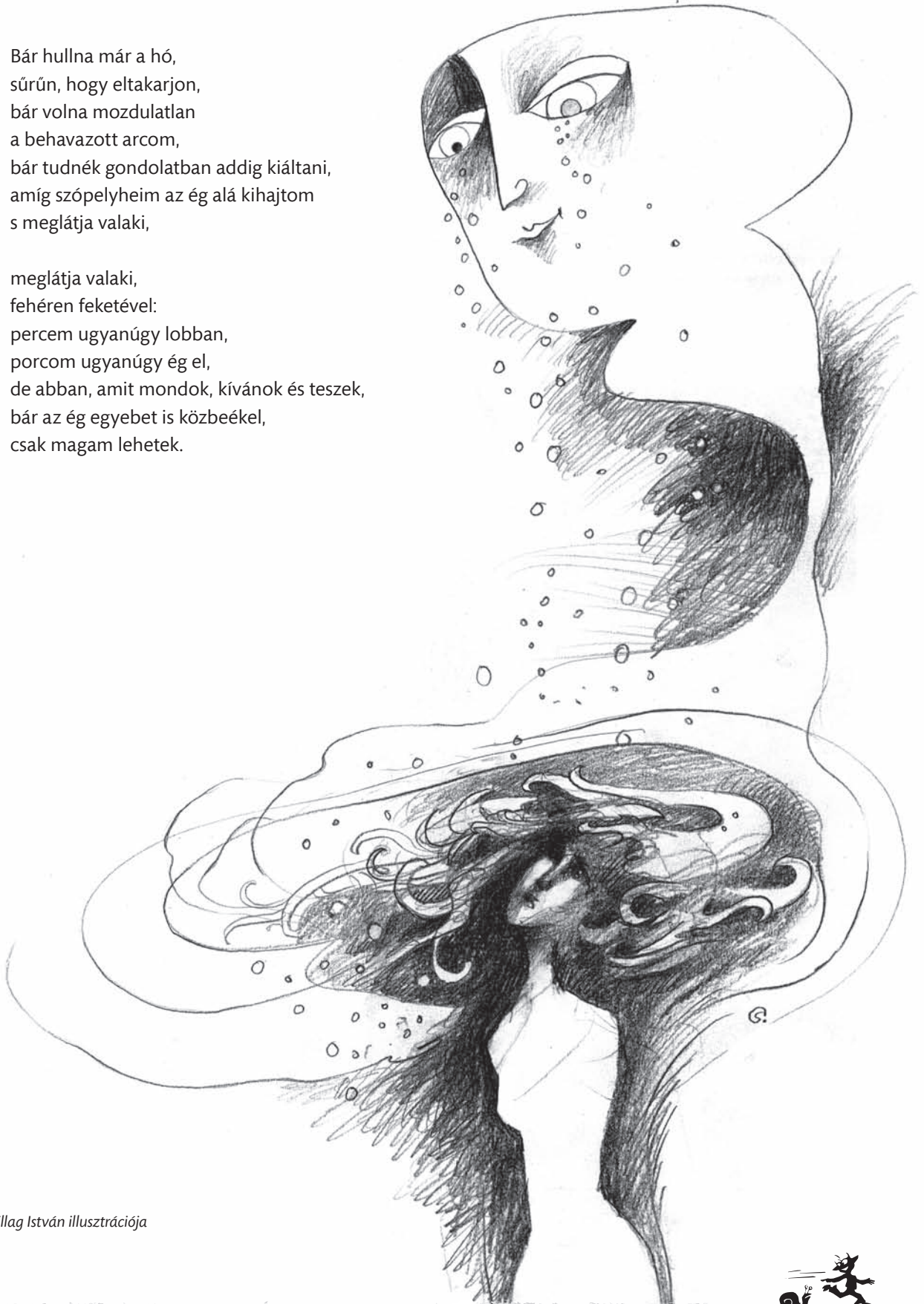

LÁSZLÓ NOÉMI

Decemberi ének

Bár hullna már a hó,
sűrűn, hogy eltakarjon,
bár volna mozdulatlan
a behavazott arcom,
bár tudnék gondolatban addig kiáltani,
amíg szópelyheim az ég alá kihajtom
s meglátja valaki,

meglátja valaki,
fehéren feketével:
percem ugyanúgy lobban,
porcom ugyanúgy ég el,
de abban, amit mondok, kívánok és teszek,
bár az ég egyebet is közbeekel,
csak magam lehetek.

Csillag István illusztrációja

BALÁZS IMRE JÓZSEF
Apukisasszony

A Kisebbik és a Nagyobbik lekvárt kanalaznak egy-egy szelet kalácsra a befőttésüvegből. Az üvegen címke: Barack, 2012.

– Mama, ez a barack nagyon finom! A ti kertetekben termett?

– Nem, a mostani kertünk nagyon kicsi, ott csak néhány zöldség terem meg. És földieper. De ezt a barackot a piacon vettem. Úgy vettem észre, nektek ez a kedvencetek.

– Mama, neked melyik volt a kedvenc lekvárod kislánykorodban?

– A vörösáfonya-lekvár. Az sem a kertünkben nőtt, de Édesanyám minden évben főzött azért a családnak. Van is erről egy igaz történetem, elmesélem?

A válasz hangos igenlés – és némi kanálcsörömpölés a befőttésüveg peremén, ahogy közben tovább fogy a baracklekvár.

A kertünkben sokféle gyümölcs termett: alma, körte, többféle szilva, ribizli, egres, málna, szőlő. Mindig vettünk még melléjük a piacról fekete és vörös áfonyát – ezeket a közeli hegyek oldalában szedték az arra járók. Emellett gombát és tökmagot is szárítottunk. Édesanyám szárított gombából és tökmagból olyan hamis húsleves tudott főzni, hogy senki meg nem mondta volna: az a leves húst nem látott.

A kamránk óriási volt, ha a mai tömbházlakásokéhoz hasonlítjuk. Két oldalán, faltól falig és gerendáig, szépen faragott polcok álltak, rajtuk fehér gyapotból szőtt terítők, horgolt csipkével a szélükön. Külön polc járt a savanyúságnak, paradicsomlének, zöldpaszulynak, zöldborsónak, hiszen akkor nem volt hűtőláda vagy bolti konzerv, sőt, nálunkfelé villany is csak néhány órát volt naponta. Mindig külön raktuk a szörpöket, lekvárokat, fel is címkéztük őket, ráírtuk az évszámot, és hogy mi van az üvegen.

Amikor lehetett, segédkeztünk a szüretelésnél, igaz, néha a még éretlen gyümölcsöket is kóstolgattuk. Anyám mondogatta is, hogy ne együnk annyi zöld egrest, mert hascsikarás lesz a vége, de nem nagyon hallgattunk rá, amíg be nem igazolódott a jóslata. A hasonló kalandok után egy-két napig nem nagyon volt kedvünk semmit enni, csak támolyogtunk fel-alá a házban, vagy hever-

tünk az ágyban, hasunkon kendőbe bugyolált meleg fedővel. Ez volt a gyógymód, meg a köménymagból és mentából főzött tea.

Nekem mindig különösen nagy csábítás volt a birsalmakompót. Igazi vanília, fahéj és szegfűszeg volt benne. De a birsalmasajt, a meggy- és málnaszörp, legfőképpen pedig a vörösáfonya-lekvár tett leginkább próbára. Ugyanis mindezeket, persze, tilos volt kóstolgatni – Édesanyám csak reggelinél-ebédnél-vacsoránál bontott meg belőlük néha.

– De azért ti beosontatok a kamrába, amikor Zsuzsi mama éppen nem volt ott?

– Igen, néha beosontunk. Már az illatért és a látványért is megérte. De volt, amikor az illatnál többet szeretünk volna, ez a történet is erről szól. Tovább mondom, jó?

Egyik délben éppen hazaértünk az iskolából, gyorsan megebédeltünk, és én kitaláltam, milyen jó lenne megkóstolni a vörösáfonya-lekvárt. Ki is cipeltem a kamrából

vigyázva – nagy volt az üveg, legalább háromliteres. Testvéreim már mindhárman kiskanállal a kezükben vártak, körülállták az üveget. Óvatosan leszedtük a celofánt, és elkezdtük a kanalazást.

– Csak egy fél kiskanállal, mert az nem látszik! Kicsit később:

– Nem járja, a tied majdnem tele volt, akkor én is pótolom!

Addig-addig ment ez így, hogy fél üveg lekvár odalett. Ekkor érkezett haza Édesapánk. Kicsit meghökkent a látványtól, ami fogadta: négy torkos kislány masza-

tosan veszekszik a lekvár fölött, amiből tilos lett volna enni. Nézett minket egy pillanatig, aztán elkacagta magát. Nekünk csak ennyi kellett – neki is osztottunk egy kiskanalat, és felszabadultan kanalztunk tovább. Együtt dicsértük a lekvárt, nagyokat kacagtunk, és bizony az üveg alján alig maradt valamennyicske, amikor leállítottuk magunkat. Most már csak Édesanyánk nem volt bűnrészes, és kissé szorongva vártuk, mit fog szólni ehhez az egészhez. Édesapánk azt mondta, az igazat meg kell mondani, és a tetteink következményeit is vállalni kell mindig, bármilyen körülmények között. Persze, nem volt könnyű előállni ilyesmivel – az igazmondás

Édesanyám végignézett rajtunk és Apukisasszonyon, aztán csak annyit mondott: – Mosakodjatok meg, mert a bűnjel rajtatok van, és váljék egészségetekre! Remélem, megússzátok hasfájás nélkül.

A reménye teljesült, mert kutyabajunk sem volt ezúttal, és még egy új szó is bevonult a családi szókincsbe: az Apukisasszony.

– Jóska tata azért megvédett volna, ugye, ha Zsuzsi mama nagyon megharagszik?

– Hát biztosan. Ő is benne volt az összeesküvésben.

– Nagyon viccesen nézhattetek ki fülig lekvárosan.

Vetró Bodoni Barnabás illusztrációja

kötelessége pedig épp rám hárult, egyrészt mert már régen „izkirályné” volt a becenevem, másrészt meg az én ötletem volt most is az egész, és a kamrából is én hoztam ki az üveget.

Ahogy Édesanyám belépett az ajtón, eléje szaladtam, és egyszerűsra kezdtem mondani:

– Megettük a vörösáfonya-lekvárt, de még maradt egy kicsi, és tudd meg, nemcsak mi ettünk belőle, hanem Apukisasszony is segített!

– Igen, szerintem ezért mulattak olyan jól a dolgon a szüleink is. De azt azért tudtuk jól, hogy ez egyszeri, kivételes alkalom. Minden nap nem játszhattuk volna el ugyanezt.

– Biztos azért is emlékszel most ilyen jól rá. Meg az Apukisasszony miatt. Megyek, le is rajzolom neked, hogy képzelem. Copfot rajzolhatok neki, ugye?

Az időkön átvonuló Erdély

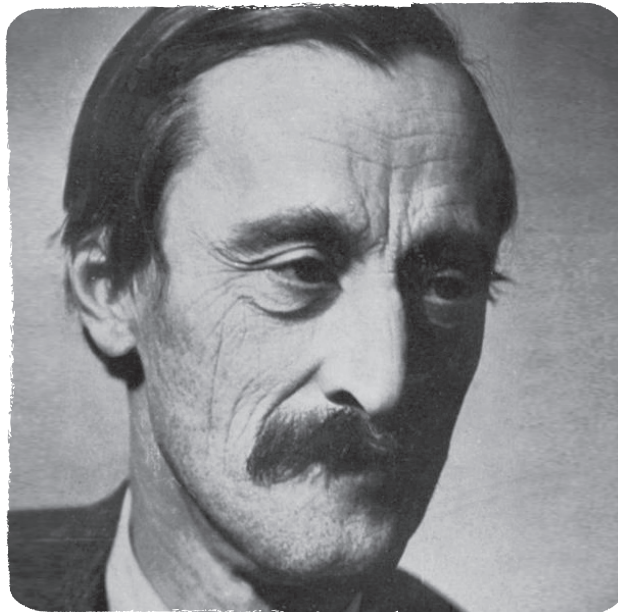
Az erdélyi magyar kultúrának több meghatározó személyisége közül kiemelkedik **Kós Károly**. Több területen teljesedett ki nagy hatású munkássága – építészet, oktatás, szépirodalom, könyvszerkesztés, -tervezés és -kiadás, művészettörténet, néprajzkutatás, közélet stb. –, de ezek a területek mind egybekapcsolódtak az erdélyi gondolat, a transzilvanizmus révén, amelynek máig érvényes megfogalmazását neki köszönhetjük.

Százharminc éve, 1883. december 16-án látta meg a napvilágot Temesváron, és 1977. augusztus 24-én hunyt el Kolozsváron.

Kolozsváron és Budapesten tanult, építészként szerzett egyetemi diplomát, és szakmai stílusa, hitvallása kialakításában Székelyföld építésze volt a döntő elem. Tervezői munkáját elsősorban a kalotaszegi népi építészetre, az erdélyi népművészet és történelmi építészeti emlékek motívumaira alapozta. A tervei alapján létrejött, első látásra felismerhető arculatú épületek többek között a budapesti Állatkert területén található, de Kolozsváron (a Monostor úti református templom) és Sepsiszentgyörgyön is (Székely Nemzeti Múzeum, több más köz- és magánépület).

A sajátosan erdélyi lét és gondolkodásmód lényegét összegző transzilvanizmus meghatározásában is ebből indult ki, a népi építészetben és a népművészetben természetesen egymásba fonódó, az Erdélyben élő nemzetiségekre jellemző stílusok szerves egységéből, amelyhez több történelmi érvet is felsorakoztatott. 1920-ban, *Kiáltó Szó* című röpiratában vonta le a ma is sokszor idézett következtetést: „Erdély, Ardeal, Siebenbürgen, Transilvania vagy bármi nyelven nevezte és nevezi is a világ, feltámadt és van, aminthogy volt akkor is, amikor azt hittük..., mert akartuk hinni, hogy nincs és csak Magyarország van.” Ugyanitt mondja: ez az országrész „...külön történelmi egység ezer esztendő óta, saját külön erdélyi öntudattal, önálló kultúrával, önérettel.”

Sohasem tartotta magát elsősorban szépírónak, ide vonatkozó alkotói tevékenysége azonban jelentős fejezete máig a romániai, erdélyi magyar irodalomnak. Irodalmi alkotásai nagyrészt történelmi témájúak, munkássága más területein megnyilvánuló hitvallása ezekben is megmutatkozik. Az összmagyar és az erdélyi múlt kulcsszemélyiségeiről és fordulópontjairól ír legtöbb művében, így az eredetileg 1925-ben megjelent, azóta számos kiadást

Kós Károly 1933-ban

megért *Varju nemzetség* című prózai műben (ismeretes *Varjú nemzetség* és *Varjú-nemzetség* címmel is, a középiskolában fogtok tanulni róla), amelyet a szerző „krónikának” nevez, és amely a 17. századi erdélyi mindennapok eleven, hiteles kör- és korképét nyújtja, az uralkodói réteg és a közember viszonyát tekintve is. Megemlíthjük még ugyanilyen vonatkozásban *A Gálok* című kisregényét és novellakötetét (1930), *Budai Nagy Antal* című drámáját (első kiadás: 1936) és azonos című kisregényét (1945), valamint *Hármaskönyv* (1969) és *Kalotaszegi krónika* (1973) című munkáit.

Talán legfőbb szépirodalmi műve *Az országépítő* című, 1934-ben megjelent, azóta szintén több kiadást megért történelmi regény, amelynek – mint címe is jelzi – középpontjában Szent István alakja áll, kitartó következetessége, amellyel az államot és korának társadalmát a nyugati kultúrához, a modernizációhoz kapcsolta, együtt azonban azokkal a lélektanilag is hitelesen ábrázolt ellentétekkel és dilemmákkal, amelyek ezt a folyamatot végigkísérték, és amelyek ma is érvényesek más-más formában, amikor egy közösség és vezetői sorsdöntő fordulathoz érkeznek, erősen ellentétes lehetőségek közül kell választaniuk.

Lehet, hogy foglalkoztatok vagy foglalkoztok a gimnáziumi években, magyarórán ezzel a regénnyel, ezzel együtt hasznosnak tartjuk, hogy közöljünk belőle néhány szemléletes részletet – elolvasásához kedvet hozóként is!

Kós Károly Az országépítő (részletek)

Géza úr és a Nagyasszony csendes szóval beszélgetnek, és a barát fáklya fényénél levelet olvas. A levelet Adalbert püspök küldte Vecelin úrral. S Adalbert Ottó császár barátja és atyjafia.

A Nagyasszony számol az Úrnak:

- A termés mindenütt jó. Van gabona bőven és fölös takarmány is, akármennyi állatnak. A szabad vitézek is megszaporodtak a várakban. De Veszprém és Fehérvár romladozik: építeni kellene...

- Nem, Sarolt. Esztergomot kell építeni. Itt a hegyek felé a falat emelni és a rokkant tornyot újból rakatni. Kővel kellene, de erre idő nincsen már, hát csak tölgyfával. Bud ispántól hírt kaptam: cseh földön sok rabot vásárolt. És Konrád úrral német mives emberek jöttek. Mindenféle ügyes mesterember. Ezeket a görög kőműveseket is itt akarom tartani jövő esztendőre is, azoktól tanulhatnak a mi kőműveseink...

- István mindent látott most már. Minden gazdaságot, minden ménest és csordát és nyáját és minden tanyát, aki a Dunán innen van. Tudja, mivel számolhat...

- De a törzseket alig ösmeri. Ha megegyezhetnék a Lél és Huba nemzetségekkel, ő is ott legyen akkor. Hátha eljűk kell álljon nemsokára. Vagy szembe velük.

- Olyan közel volna a számadás?

- Úgy akarom: ne halasztódjék. Mert sietni kell, Sarolt. Te tudod, hogy sietni kell, és én érzem, így vagy úgy, de látni akarom a számadást. Sokat vártunk a termésre, aratni kell idejében, különben kipereg a mag. De nem tudom, Istvánban mi lakik... Nem tudom.

- Engedelmes, jó legény...
- Nagyon csendes természetű, és nem tud parancsolni. És vékony csontú. Növésben is elmaradt...
- Esze van.
- Nem tudom... Hadat nem vezetett még.
- A német gyepűnél volt a tavalý.
- De nem verekedett. Vecelin mondja, hogy nem verekedett akkor sem, amikor egyszer majd Bécsig kergettek a Burckárd úr népit. Ki se vonta kardját... Igaz-é?
- Ott lovagolt a kopjakkal...

A tornácra nyíló ajtó szőnyegtakarója meglebbent, és hatalmas nagy, szakállas, bajuszos férfiember lépett be. Bő, hosszú gúnyájában még nagyobb és szélesebbet mutatott, mint amilyen volt. Háta megett az alacsonyabb, vékony, csupaszképű ifjú ember nem is látszott meg: Vecelin úr volt és Gézafia István. S a szobában ülők pillantása egyszeribe reájuk fordult.

Puha lábbeliben, nesztelenül lépkedtek a gyékényen egyenesen a Nagyúr elé. Ott Vecelin meghajolt, István pedig jobb kezét homlokához emelte. (...)

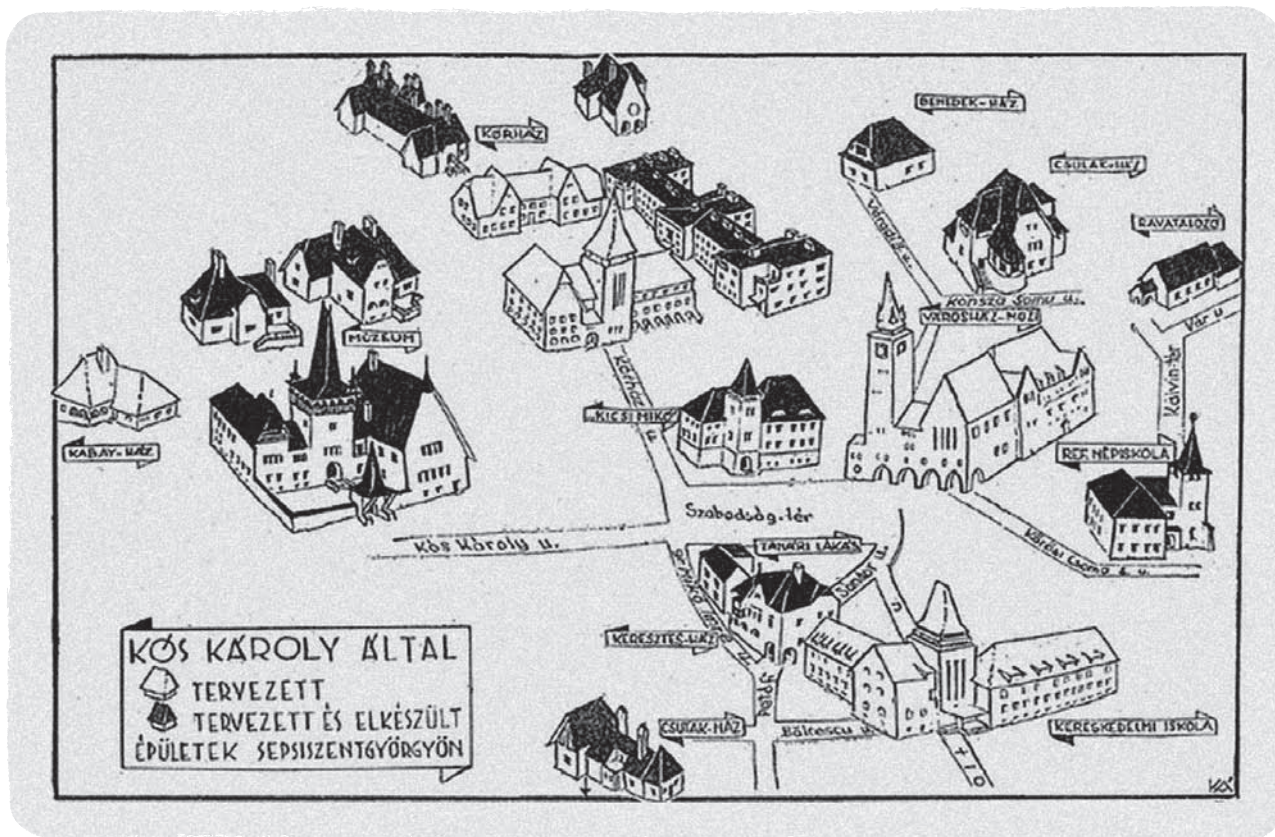
Vecelin úr régi embere volt Gézának. Az első német, aki itt telepedett meg, és beszélt a magyarok nyelvét. Géza úr a Lajta mentén adott neki földet, és ő parancsolt a hansági besenyő határőröknek, meg a mosonyi avaroknak. De az Úr sokszor küldte őt német földre, ha a császárral vagy a herceggel dolga akadt. Most is, lám, leánykérőbe őt küldte Géza.

- Szólj, Vecelin - mondta Géza. - Mi választ adott a herceg?

Vecelin úr köhögött, azután mondta:

- Henrik úr, mikor elbúcsúztam, levelet adott, amit Adalbert püspök küldött Nagyasszonyunknak Rómából, a császár udvarából. Az ott van az apát úr kezében. Szóval pedig ezt mondta: köszönts udat és mondd meg neki, hogy bajor Gizellát császári bátyám akaratával szívesen adom a magyarok urának. De István nem a magyarok parancsoló ura, és a magyarok törvénye más, mint a bajor törvény. Ha majd az ő markában lesz az ország kardja, akkor a másik keze a keresztet kell markolja. És mondd meg uradnak, hogy amíg nem kapom meg ezt a választ, addig Gizella nem lesz Gézafia István felesége. Szólottam, és számból Henrik úr szava beszélt, Nagyuram.

Kónya Ádám rajza

Vecelin úr megtöltötte a kancsóból ivócsészéjét és kiitta. Azután nézte az urat, és mindenki Géza urat nézte.

Az Úr pedig Radlára pillantott, és németül kérdezte:

- Olvastad a püspök úr levelét?
- Olvastam, Uram.
- Megértetted, amit Vecelin mondott nekem?

- Nagyjából, Uram. És szent püspököm ugyanazt írja Nagycasszonyunknak. Íme a levél, latinul van írva, azt nem értitek ti, de értelme az, amit Vecelin úr mondott, mert a császár parancsol Henrik úrnak. És amit a császár most parancsolt, az az Isten akarata.

- És mi az Isten akarata? - Géza szeme közé ránc futott.

- Hogy István legyen minden magyarok ura, és keze keményen tartsa a kardot és a keresztet ezen a földön, amely a magyaroké a mindenható és mindentudó Úr-isten jóvoltából.

- És áldott apáink kardja és nyila és vitézsége által - dörögte Géza úr.

De hirtelen elhallgatott és egymásra szorította ajkait. Szeme fiára siklott, és sokáig nézett egymással szembe apa és fia. Szó nélkül, némán. A Nagycasszony hol egyikre, hol másikra pillantott, és tudta, hogy azok most beszéd nélkül is beszélgetnek, és beszédjük sorsokat fordít-

hat jobbra avagy balra, és jövendőt épít. A Nagycasszony kezét a szívére szorította; félt a Nagycasszony.

(...)

S Géza úr erős szóval szólott, és akkor is nézte feleségét:

- A császár úr akarata az én akaratom is.

Ezüsthajú Sarolt szelíden elmosolyodott:

- Úgy legyen, Uram.

István felállott és azt mondta:

- Úgy legyen, édesapám.

És Radla, a barnacsuhás barát keresztet vetett:

- Ámen. (...)

S immár egyedül maradt a két ember: Géza és Sarolt. És a fáklya nem lobog most a palotás szobában, de a nyitott ablakokon ezüstösen világít be a holdvilág.

Későre jár az idő, és nehéz nap után fáradt mind a két venülő test. De az álom alattomosan kerüli a szemüket.

Gondolkoznak szüntelen, és kevés szóval értik meg egymást, mint két állat, aki hosszú nehéz életen át mindig együtt vont a igát, minden más segítség nélkül.

Géza kezdi:

- Hát csak pajzsra kell emeltessük a fiút.

A Varjúvár, Kós saját tervezésű lakóháza a kalotaszegi Alszezen, a Szilágy megyei Sztána határában

- Nagy dolog lesz.
- Nagy dolog, Sarolt. Pedig ez csak a kezdés.
- És ha Koppány nem emeli a pajzsot?
- Hiszen nem is emeli; tudhatod. Inkább billentené.
- Akkor billenni fog. És István elesik.
- Nem, Sarolt. Számoltam. Már régen számolok. És tudom, ahová az erdőelvi nemzetségek állanak, ott a győzelem.
- Gyula öcsém hallgatna rám, és a Tétény törzssel egy úton járt a Kende törzs is mindig.
- Azért.
- De én nem mehetek el hozzájuk. Én már innen nem mozdulhatok.
- Pedig ide kell csajjuk jövő holdtöltére. Mind az erdőelvi nemzetségeket és a többieket is: a kabarokat, a Lél és Huba nemzetségeket is.

Az emberek a fundamentum árkában dolgoztak; merték a vizet és dúcolták a földet, s ástak meg lapátoltak. A szekerek keservesen nyikorogtak és mélyen merültek a sárba, de azért hordtak, s kőművesek kopácsolva faragták a követ. A templom elején már dobálták be a követ az árokba, egyengették, tört meszet szórtak reá meg porondot, és csebrekkel öntötték reá a vizet. S ott állott Walter mester, és két asszonynak magyarázott. Egyik asszony talpig fekete gúnyában; s a vajda özvegye volt az; a más meg Csanád úr felesége. Hogy észrevette, Walter a király elé sietett, és köszöntötte, de olyan sáros és mocskos volt, hogy alig látszott papnak most. A király elmosolyodott:

- Látom, nem nyugszol. Igazad van, sietni kell mindig az építéssel. És nincsen rossz idő, csak hanyag és rest ember.

- Jövő holdtöltére? Nem lesz hamar?
- Nem, Sarolt. Sietni kell, mondom. Ma megéreztem, hogy kiméretett az időm. Hallod-é, Sarolt? Kurta idő méretett ki nekem.

Az asszony reszketett; fázott és félt, és a hold olyan hideg-komolyan süttött be az ablakon. És a kutyák vonítva panaszkodtak a holdnak. Nem mert megszólalni az asszony, félt, hogy az ura megérzi az ő nagy, szorongó félelmét.

De Géza egyszer csak megint kezdte:

- Alszol, Sarolt? Nem? Nem tudsz aludni te sem. Nehéz is ma még aludni... Gondolom, Bikácsot küldeném le Gyulához.

- Nem elég. Nem is jó. És németet sem lehet küldeni. Egyet se. Ott a németnek nincsen becsülete.

- Talán Aba urat?

- Nem, nem, Uram, de tudnék valakit.

- Kit?

- István mehetne. A maga dolgában megy. S a Gyulák vére is a fiú. S vele mehetne Radla vagy valami más nagy pap. Nálunk becsülete van a papoknak, és a kopjakkal Csanád mehetne. Az is Árpád-nemzetség, és az utat ösmeri.

Géza úr mintha dörmögött volna erre valamit, de az asszony nem értette.

Kinn az éjszakában élesen kukorékoltt egy kakas, és azután innen is, onnan is felelgettek reá más kakasok. Éjfél. A szombati nap hát eltelt és kezdődik a vasárnap. Sarolt összekulcsolta két kezét és hangtalanul imádkozott. S azután már csak félálmában hallotta az ura szavát:

- Menjen hát István. Talán így lesz jó...

Együtt mentek az építés helyére, és a mesteremberek, pallérok, a munkásnépek és rabok mind köszöntöttek a királyt, ahogy mellettük elhaladt, de azután tovább dolgoztak; s hogy az idő jó volt, füttyörésztek és daloltak, vagy veszekedtek és káromkodtak is. És Walter jelentette, hogy az egyik tornyot holnap rakni kezdik:

- Jó lesz-é az alja? Erős-é ott a föld?

- Kemény agyag, Uram. Országot lehet arra építeni, nem tornyot.

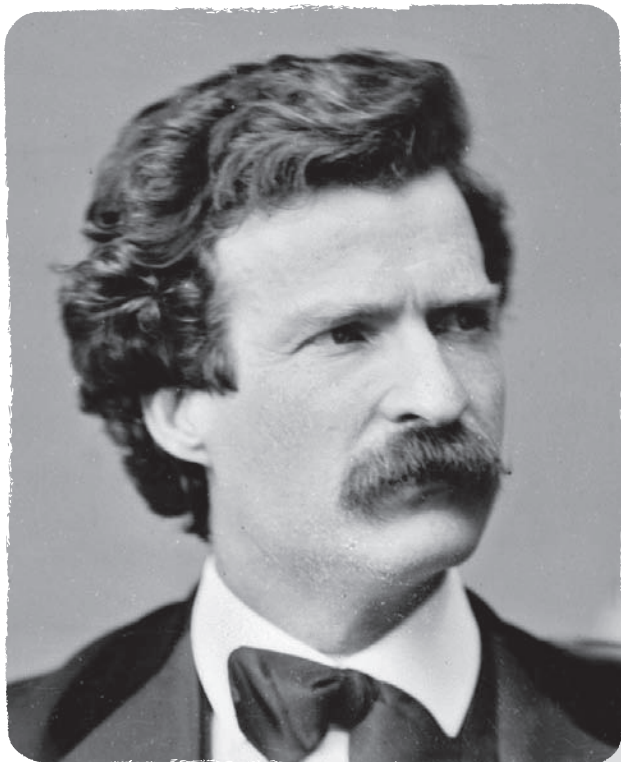
- Vigyázz, pap, itt vigyázzál jól, s itt ne csinálj boldogot csak. Ha jó a fundamentum, akkor, ha összedül is a fal, kicsi dolog felépíteni. Ha kivágod a fát, de ép a gyökere, kinő a fa megint; mert a gyökér a fa, s nem a korona.

Zsoldos Z. Csaba összeállítása

Mozgalmas „kölyök-idők”: Mark Twain, alias Samuel Langhorne Clemens

Mark Twain 1871-ben

Aki olvasta már a Tom Sawyer és Huckleberry Finn kalandjait, bizonyára úgy vélekedik, varázslatos gyermekkorra lehetett e könyvek szerzőjének. Valóban, Mark Twain (eredeti nevén Samuel Langhorne Clemens) 19. századi gyermekkori emlékeinek anyagából gyúrta össze azt az életművet, amely az amerikai irodalom egyik legnagyobbjává avatta őt. Természetesen nem lenne helyénvaló azonosítani őt Tom Sawyerrel vagy Huckleberry Finn-nel, akik a képzelet szüleményei, és bár sok, személyesen megélt történetet beemel a regényekbe, amint Önéletrajzában gyakran figyelmeztet rá, „hazug módon” teszi ezt, sok mindent megváltoztatva, illetve keverve a kitalált és az emlékekben élő dolgokat, személyeket, helyszíneket.

Gyermekkorának színhelye Hannibal városa Missouri államban, a Tom Sawyer és Huckleberry Finn helyszíne pedig egy kitalált Saint Petersburg, ám mindkettő a legendák által belengett, egyszerre megálmódott és valóságos Mississippi partján fekszik. Gyakorlatilag minden emlék és minden képzelődés ehhez a méltóságteljes folyamhoz kötődik nála. (Még írói álneve is: a Mississippi révkalauzai

„mark twain/mark two” kiáltással jelezték a hajózáshoz biztonságos, két ölnyi vízmélységet.)

Az alábbi történet is a Mississippihez kapcsolódik, mondhatni, egyik főszereplője maga a folyó, és mintha azt sugallná, hogy egy ilyen hatalmas természeti erővel való „együttélés” mély, maradandó nyomokat képes hagyni, sokszor a szó szoros értelmében. Különlegessége, hogy a gyermekkori kaland meséje felnőttkorban, ötven évvel az eset megtörténte után is folytatódik, csattanója ekkor következik be. Az egész természetesen az összetéveszthetetlen Mark Twain-i humorral van tálalva.

A következő eset 1849 körül történt. Tom Nash, a postamester fia, egykorú volt velem. A Mississippi befagyott, és egyik este, valószínűleg engedély nélkül, korcsolyáznunk. Legalábbis nem látok más magyarázatot, hogy miért kellett éppen este korcsolyáznunk, hacsak azért nem, mert tilos volt, hiszen az éjféλι korcsolyázás semmi különös élvezetet nem jelenthetett, ha senki sem

A Clemens-család

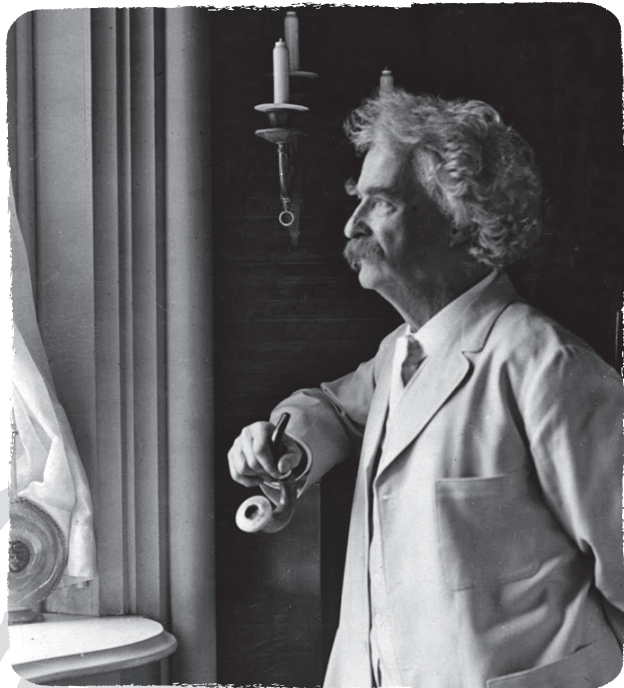

ellenezte. Éjfél körül, amikor már több mint fél mérföldnyire kijutottunk a túlsó, illinois part felé, vészjósló recsegést-ropogást, rianást hallottunk köztünk és a folyó hazai partja között. Tudtuk, mit jelent a hang: a zajlás megindult. Halálra rémülve hazafelé tartottunk. Villámgyorsan siklottunk, már amikor a felhők között bujkáló hold fényében megláthattuk, hol van a jég és hol van a víz. Időnként vártunk, majd újra megindultunk, ahol a jég megbízhatónak látszó hidat vert számunkra, de újra megálltunk, ha pusztá vízhez érkeztünk, és kétségbeesve vesztegeltünk, míg egy nagyobb úszó jégtábla át nem hidalta a veszélyes helyet. Egy óráig tartott az út – mindvégig irtózatosszorongás közepette. Végre megközelítettük a partot. Újra várni kellett, mert olyan helyre kerültünk, ahol áthidalásra lett volna szükség. Köröskörül sodródott, torlódott a jég, a parton hegymagasságban halmozódott. A veszély nem csökkent, sőt, egyre fokozódott. Türelmetlenségünkben, hogy végre szilárd talajra jussunk, korán indultunk el, és tábláról táblára ugráltunk. Tom elszámította magát, és rövidet ugrott. Keserves fürdőben volt része, de olyan közel voltunk a parthoz, hogy alig egy-két tempót kellett úsznia, és talajt ért a lába; onnan aztán kivergődött.

Tom Sawyer halászik – korabeli könyvillusztráció

1907-ben

Én kissé később, baleset nélkül érkeztem. Csuumvizésre izzadtunk, és Tom fürdője nagyon balul végződött. Ágynak esett, és vége-hossza nem volt a betegségnek. Végezetül skarlátot kapott, és földsüketen került ki belőle. Pár év múlva természetesen beszédtudománya is cserbenhagyta. Később valahogyan megtanították beszélni, de nem mindig értették, mit is akar mondani. Természetesen nem tudta szabályozni hangerejét, hiszen nem hallotta a szavát. Amikor azt hitte, hogy halkán és bizalmasan tárgyal, még Illinois államba is elhallatszott.

Négy évvel ezelőtt, 1902-ben, meghívott a Missouri Egyetem, hogy vegyem át jogtudományi díszdoktori oklevelemet. Megragadtam az alkalmat, hogy egy hetet Hannibalban töltsék, amely gyermekkori falumból már várossá nőtt. Ötvenöt éve éltük át azt a kalandot Tommal. Már útrakészen álltam az állomáson, és nagy tömeg hannibali polgár ácsorgott kint. Észrevettem Tom Nasht, amint felém indul egy üresebb folton, és elindultam feléje, mert azonnal megismertem. Fehérhajú öregember volt már, de én akkor is a tizenöt éves fiút láttam benne. Hozzálépett, kezéből tölcserért formált a fülemhez, a hannibali polgárok felé intett a fejével, és – ködkürtüvöltéssel – bizalmasan megjegyezte: – Még mindig olyan átkozott tökfilkók, Sam. – Ennél többet nem is mondott.

(Mark Twain: *Önéletrajz*. Európa Könyvkiadó, Budapest, 1968. Ford.: Valkay Sarolta)

Gyermeksors a történelem korszakaiban és kultúráiban

India

„Amikor szétvágták az Őst,
hányfelé szelték Urukát?
szája mi lett? s a karjai?
combja és lába mire jó?

Szájából lettek a papok,
karjaiból a harcosok,
combjából a földművelők,
lábából csupa szolganép.”

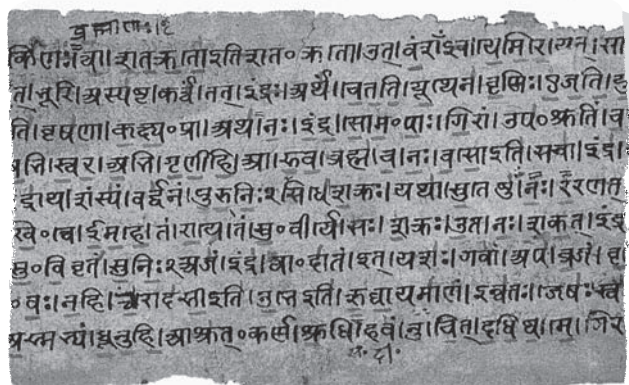
(Rig-véda X. 90., részlet. Szabó Lőrinc és Weöres Sándor fordítása)

A Védák India legrégebbi irodalmi emlékei, a hinduizmus szent könyvei. A fenti teremtéshimnusz részlete utal India társadalmi berendezkedésére, a kasztrendszerre, amely az árja (indoeurópai törzsek által végzett) hódítást követően alakult ki: Az uralkodó osztályt a *brahmanok* (papok, tanácsadók) és a *ksatriák* (katonai előkelők) alkották. A közrendűek képezték a *vaisják* rendjét. Legvégül következett a *sudrák* vagy érinthetetlenek, tisztátalanok, jogtalanok kasztja. A sudrák kasztjába a leigázott őslakosok tartoztak.

A gyermekek helyzetét, nevelését ez a rendszer határozta meg.

Úgy gondolták, hogy a különböző kasztok gyermekei más és más ütemben fejlődnek, aminek következtében a különböző kasztokba tartozó gyermekek különböző korban kezdték az iskolát.

Természetesen a *brahmanok* kasztjából származó

A Rig-véda 18. századi kézirata (Forrás – Richard Waterstone: India)

Térkép: India (Forrás – Baktay Ervin: India művészete)

gyermekeket találták a „legokosabbaknak”, így ők már kilencéves korban kezdhettek tanulni a tanítójuk házában, ahol évente négy-öt hónapot töltöttek, és okításuk tizenkét évig tartott. Az „iskolában” szigorú szabályok szerint éltek. A szellemi tevékenység mellett kivették részüket a ház körüli munkákból is.

Írni, olvasni tanultak, elsajátították a szanszkrit nyelvet, amelynek segítségével tanulmányozhatták a Védákat. Később beavatták őket a filozófia, csillagászat és művészetek világába. A tanítás módszere a memorizálás volt. A testi fenyítés világfelfogásukból következően idegen volt tőlük. A fegyelem fenntartását éheztetéssel, hideg vízben fürdetéssel vagy a tanítótól való eltiltással érték el.

A brahmanok felsőfokú képzésének helyszíne a „parisad” volt. Grammatikával, irodalommal, költéssel, csillagászat, jogi tudományokkal foglalkoztak, s természetesen mindent áthatott a hindu életfelfogás, amely szerint az egyén és a körülötte lévő világ egy megbonthatatlan egységet alkot, aki pedig megismeri saját lelkét, egyúttal az egész világról is

वीरमपूत्रा ता॥ इन्द्राभिर्हृद्दीव्यः कञ्जयतिः प्रथियात्रयः श्रुपांरेताः सिञ्जिन्वति॥७५५ मम पुत्रे म
 श्रुते देवेषु वचो वः॥८० तं सारोप्यव नो गिराज निश्रुद्रे श्रंभीरः॥ स पादकं कधीदं श्राव्य परिवाजयतिः क
 ऋनिदाश्रयः॥८१ चक्रं ज्ञानवेद संदेवं वहेति केतवः॥ इतो विश्वायस्यै॥८२ कथिमग्निं पुत्र सुखिस्य
 ॥८३ शंभो दे श्रिरी श्री इ भे श्रंभो न वे त्रयी तयोः शंभोरनी स वे त्रमः॥८४ कस्य न त्रय परिासिधियोऽति त्वसि
 श्रावो॥८५ दशती॥८६ यज्ञा म हा वी आ प्रये गिरा निरा व द क्रं से॥ अष्टम यम मृते ज्ञान वेद सं प्रिये मि त्रं न ज्ञे
 पास्तु वृ त ह्नी यया या हा द्वि गी र्मि त्मि रू ज्ञो षे ते या क्षि त्त स त्रि वे सो॥८७ ब्रह्मि र्ने श्रं चि निः श्र
 ने श्रा मो य वि ह्म रे व या द क ह्नी वि शि वः॥ चै श्रं प्रे स्वा क्त वि श्रु सः सं तु म्भ र यः॥ यं ता रो ये म ह्वा मो ज ना
 त्रि ते वि त्रि पति स्त पा ज्ञे च रं क्रं मः॥ श्रु जो धि वा व र ह्ये मे म हा ं आ सि दि य म्पा यु र्दु रो रा युः॥८८ आ य
 म र्पे आ दा श्रु वे ज्ञान वे दं श्रं च म दी दे वा ं उ य त्तु धः॥ इ त्ने त श्चि त्रं क त्वा य सो रा धा ं सि नो द यः॥ अ
 ण र्थं उ चो त्त नः॥८९ च मि श्रं श्रं अ म्प रे त्रा त र्जं तः क विः॥ धां वि श्रा सः स मि क्ष न दी दि व आ वि वा सं ति
 ध रं यि पा व क शं स म् रा स्ता व न त्र य हा ते पु रु ष ह्म रं सु नी ति सु त्र स र म् ण यो वि श्रा द श ते व सु रो
 ये मा न्य मे ष स्तो मा यं च य यै॥९० दो॥ दशती॥९१ ए ना वो अ धि न म सो र्जं न पा त मा हु वो ष वि यं वे ति ष

Buddha-szobor a Kr. e. 3–2. századból. Ő a buddhizmus alapítója, nevének jelentése: megvilágosodott (Forrás – K. A. Antonova: India története)

Kézzel írt szanszkrit szöveg a legrégebbi indiai szent könyvből, a Cshándógja-upanisadból (Forrás – Richard Waterstone: India) meretet szerez. A legfontosabb cél az ember belső harmóniájának megteremtése volt, aminek fő eszköze az önnevelés.

Ezt a világfelfogást tükrözi a következő szövegrészlet a Cshándógja-upanisadból (az upanisadok a Védák utolsó fejezetét jelentik), amelyben egy apa így tanítja fiát:

„Vágd meg e fűgét! Mi van benne? Csak mag? Vágd szét a magvat! Mit látsz? Semmit? – Ez a semmi a magban, ez nő meg fává, ez a láthatatlan: ez a lélek, a mindenség csírája, ez a valóság, ez a könnyű pára, tudod-e, Szvétakétu?”

(Forrás: Cshándógja-upanisad – Szabó Lőrinc fordítása)

A ksatriák nevelése 12 éves kortól kezdődött. Használó tudást szereztek, mint a brahmanok, viszont mivel közülük kerültek ki a hadsereg vezetői, a helytartók,

A tanhirdető Buddha (Forrás – Baktay Ervin: India művészete)

előjárók stb., sőt, a király is ebből a kasztból származott, hadászattal, a kormányzás tudományával, törvényekkel is foglalkoztak. Képzésükben komoly szerepet kaptak a katonai gyakorlatok.

A vaisják 13 éves koruktól részesültek oktatásban. Elsősorban mesterségeket tanultak apjuktól.

A sudrák semmilyen oktatásban nem részesülhettek.

A kasztrendszer a századok során olyannyira megmerevedett, hogy a kasztok között éles szakadék alakult ki, például a különböző kasztokból származó fiatalok nem házasodhattak össze.

A buddhizmus elutasította a kasztrendszert. A buddhisták világnézete szerint minden ember egyenlő és jó, ennek köszönhetően mindenkinek joga a tudás, a műveltség megszerzése. Ennek szellemében nagy gondot fordítottak a tömegek művelésére és nevelésére. A buddhista szerzeteseknek nagy szerepük volt az írásbeliség elterjedésében.

Iskoláik kolostorokban működtek. A szerzetesnek szánt gyermekek nyolcéves korukban kerültek a kolostorba, és húszéves korukban avatták fel őket. A kolostorokban a szerzetes tanulók mellett világiak is részt vehettek, s ők is elsajátíthatták a buddhista műveltség nyolc tantárgyát: a logikát, a metafizikát, a szertartást, a matematikát, a csillagászatot, az orvostudományt, a páli és a szanszkrit nyelvet. Mindezek mellett megtanulhatták annak módját is, ahogyan a lélek belső harmóniája megteremthető.

Ajánlott irodalom: A hulladémon huszonöt meséje (Szanszkrit mesék). Fordította: Vekerci József. Státus Könyvkiadó, Csíkszereda, 2011.

A mennyek angyalai

A fáraókat és a holtak lelkeit védelmező, kitárt szárnyakkal ábrázolt Izisz egyiptomi termékenységistennő egy óegyiptomi papirusztekercsen

A görög mitológiában az Olümposz ura és a földi halandók között kapcsolatot tartó, szárnyas istenek egyike volt Niké, a győzelem istennője (*dombormű a Kr. u. 1. századból*)

A gyönyörű valkúrok a harcmező hős halottait vitték a skandináv mitológia mennyországába, a Valhallába, Odin palotájába (*Lorenz Frølich illusztrációja, 1906*)

*Betlehemi csillag
Szelíd fénye mellett
Ma az égen és a földön
Angyalok lebegnek.
Isten hírvivői
Könnyezve dalolnak
Békességet, boldogságot
Földi vándoroknak.*
(Juhász Gyula: Karácsonyi köszöntés)

A skandináv hitvilágban Odin isten szolgálói, a valkúrok töltötték be az angyalok szerepét, a rómaiak égből küldött védelmező szellemeket tiszteltek.

A hindu mitológiában földi élőlények (avatárak) alakjában alászálló istenek teremtettek kapcsolatot az emberekkel, a buddhista hagyomány szerint pedig a megvilágosodottak (bódhiszattvák) közvetítették Isten tanításait, akaratát.

Az óperzsa (zoroasztriánus) vallás angyalszerű lényei, a halhatatlan szentek (amesa szpenták) Ahuramazda teremtő isten kísérői, illetve követői voltak.

Istenek égi követői

Az istenek küldötteiként a Földre látogató természetfeletti lények alakja már a keresztény vallás megszületése előtt feltűnt az ókori európai és ázsiai kultúrák mítoszaiban, legendáiban.

A hindu mitológia istenei emberek vagy állatok alakjában szálltak alá az égből, hogy megmentsek a világot a pusztulástól (*Visnu isten hal avatárja egy középkori miniatúrán*)

Visnu isten földi megtestesüléseinek (avatárainak) szobra Szingapúrban

A buddhista mitológiában az égből alászálló megvilágosodottak (bódhiszattvák) voltak Isten földi követői (*egy 1300 körül írt japán kódex illusztrációja*)

Amesa szpenták – ketten Ahuramazda óperzsa teremtő isten halhatatlan kísérői közül

A perzsa mitológia angyalai a hatalmat, a hűséget, az egészséget stb. testesítették meg (perzsa angyal egy 16. századi kódexben)

A perzsa, az iszlám, a zsidó és a keresztény hagyomány szerint angyal jövendölte meg Ibrahim (Ábrahám) fiának születését és akadályozta meg utóbb, hogy Izmailt (Izsákot) apja feláldozza (iráni falfestmény)

Mohamednek, az iszlám utolsó prófétájának Dzsibril (Gábriel) arkangyal diktálta 20 éven át az Allah tanításait tartalmazó Koránt (miniatúra egy 14. századi perzsa kéziratban)

Mohamed prófétát az iszlám vallás négy arkangyala: Dzsibril (Gábriel), Mikail (Mihály), Israfil (Rafael) és Azrail (Sariél) kísérte a Mekkába vezető úton, és ők segítettek neki meghódítani a várost (illusztráció egy 16. századi kéziratban)

A keresztény hagyomány szerint az angyalok – amint azt a görög *angelosz* („hírvívő”, „követ”) szóból eredő nevük is mutatja – Isten hírnökei és parancsainak végrehajtói. Értelmelemmel és szabad akaratú bíró természetfeletti lények, akik a mennyben a Mindenhatót dicsőítik, a Földre pedig az Ő követeiként érkeznek.

Az Ószövetségben több említés történik a zsidók hite szerinti, emberekre vigyázó, velük Jahve akaratát tudató angyalokról.

Az iszlám vallás angyalai, a malakok (‘hírvívők’) fényből született, láthatatlan lények, akiknek feladata Allah dicsőítése és akaratának végrehajtása. Ők tartják számon az emberek cselekedeteit, hogy a Végső Napon ki-kí elnyerhesse méltó jutalmát vagy megérdemelt büntetését.

A Szentírás név szerint is említi az angyalok fejedelmeit: Mihály, Gábriel és Rafael arkangyalokat. Az Újszövetségben hírvívő, lélekvívő vagy oltalmazó angyalokként jelennek meg.

A bibliai Jákob látomásában megjelent égig érő létrán angyalok jártak-keltek, tetején pedig Isten állt (William Blake: Jákob létrája, 1800)

A Jézus életének legfontosabb eseményeit ábrázoló festményeken mindig jelen vannak az angyalok (Közép-rajnai Mesterként emlegetett 15. századi festő: A Szent Család angyalokkal)

Matthias Grünewald isenheimi oltárképén zenélő angyalok köszöntik Jézus születését (1513-1515)

A középkorban hat vörös szárnyal ábrázolt szeráfok két szárnya a fejük felett keresztelte egymást, kettővel repültek, kettő a lábukat takarta (Giotto di Bondone: Szent Ferenc stigmatizációja, 1290 körül)

Az őskeresztények az arany vagy kék szárnyú kerubokat gyakran ábrázolták az evangélisták attribútumaivá vált sas, oroszlán és bika társaságában (16. század, falfestmény a görögországi Meteorák egyik kolostorában)

Gyermekek lépteit vigyázó, romantikus stílusban megfestett őrzőangyal (Bernhard Plockhorst: Órangyal, 1886)

Az angyali ranglétra

Az angyalok hatalom és tekintély szerinti rangsorolása a babilóniai és az óperzsa mitológiából került át a keresztény hitvilágba.

A legmagasabb rendű angyalok – az isteni trónus őrei és hordozói – a többnyire hat szárnyal ábrázolt szeráfok és kerubok. A második rendbe a közvetítői szerepet betöltő „uralkodók, erösségek és hatalmasságok” tartoznak, harmadikba pedig az Isten parancsait továbbító, a lélek-

vezető, az üdvözlöket a mennybe emelő, a bűnösöket pokolra taszító főangyalok (arkangyalok) és az emberekhez legközelebb álló őrzőangyalok. Az angyali ranglétra legalsó fokán az Urat zene- és énekszóval dicsőítő állnak.

A bibliai tanítás szerint eredetileg a Sátán is angyal volt: Lucifer, aki egykor fellázadt Isten ellen, ezért örök kárhozatra ítéltetett. Hasonló sorsra jutottak követői is, az ördögökké vált bukott angyalok.

A leggyakrabban emlegetett arkangyalok az ítélkező Mihály, a hírhózó Gábrriel és a gyógyító Rafael (Francesco Botticini: Három arkangyal Tóbiással, 1470)

Istent ének- és zeneszóval magasztaló angyalok a belgiumi Gent város Szent Bavo székesegyházának oltárán (Jan van Eyck: Zenélő angyalok, 1430 körül)

A Gonoszt legyőző Mihály arkangyal és égi serege a pokolba taszítja a lázadó angyalokat (id. Pieter Bruegel: A lázadó angyalok bukása, 1562, részlet)

Az angyali hierarchia az Isten trónusát őrző szeráfoktól és keruboktól a közvetítők rendjén át az arkangyalokig, őrangyalokig (Francesco Botticini: Szűz Mária mennybemenetele, 1475–1476, részlet)

Angyal és démon János evangélista látomásában (Hieronymus Bosch: Szent János Pátmosz szigetén, 1504 k.)

A reneszánsz korának talán legbájosabb festett angyalai Raffaello Santi vásznán kísérik Szűz Máriát (Sixtusi Madonna, 1513-1514, részlet)

A kezében liliumot tartó Gábiel arkangyal és szárnyas gyermekfejként ábrázolt angyalok egy barokk kori festményen (Paolo de Mattei: Angyali üdvözet, 1712)

A Megváltó születését muzikaszóval köszöntő angyalok (William-Adolphe Bouguereau: Zenélő angyalok, 1881)

Angyalok a képzőművészetben

Angyalokat ábrázoló falfestmények évszázadok óta díszítik a templomok, paloták falait, az angyal elmaradhatatlan szereplője a Krisztushoz kötődő fontos eseményeket – Angyali üdvözet, Jézus születése, Mennybemenetel stb. – ábrázoló képzőművészeti alkotásoknak.

A mennyország soha meg nem öregedő angyalait eleinte szárnyatlan férfiakként, később szárnyas ifjaként, gyermekeként, néha testetlen,

szárnyas gyermekfejként ábrázolták. A fejük fölött ragyogó dicsfény első ábrázolása egy 4. századi római mozaikon látható, a lebegő, repülő angyalok pedig a reneszánsz kori alkotásokon tűntek fel először.

Az arkangyalokat többnyire attribútumaikkal – a felismerésükre szolgáló jelvényeikkel – ábrázolták: az angyalok vezérét, az utolsó ítélet napján a lelkeket mérlegelő Mihályt karddal és mérleggel, a Jézus születésének híret hozó Gábiel liliommal, a gyógyító Rafaelt, vándorok és utazók őrangyalát pedig vándorbottal.

Andrea Mantegna festményén síró angyalok támogatják a halott Krisztust (Piéta, 1411)

A festményeken többnyire vándorbottal ábrázolt Rafael arkangyal (Bartolomé Esteban Perez Murillo: Rafael arkangyal és Francisco Domonte püspök, 1680 körül)

Szűz Mária angyalok társaságában Bartolomé Esteban Perez Murillo Széplőtlen fogantatás című festményén (1678)

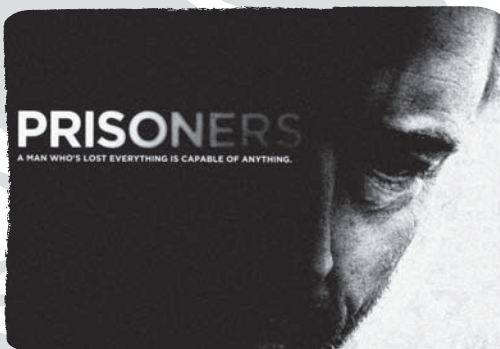
Az ember: gondolatai foglya

Az idei év legnagyobb filmélménye számomra (mondom ezt már így, az év vége felé, egyre csökkenő eséllyel arra, hogy megcáfol valami) a **Fogságban** (*Prisoners*) című alkotás volt. És meg lehet fogózni: amerikai, sőt, hollywood-i filmről van szó. Igaz, a rendező nem hollywood-i, mi több, nem is amerikai, és nem is mainstream. Denis Villeneuve neve talán nem cseng olyan ismerősen a fülekben, de hátha látta valaki *A sivatag románcát* (1998), a *Maelströmöt* (2000) vagy a *Felperzselt földet* (2010). Ha mégsem, új munkája megtekintése után bárki kedvet kap a korábbiakra, ezt garantálom.

Pedig voltak kétségeim eleinte. Először is elszörnyedtem a film hosszán. 153 perc. Na ne. Értem én, dráma van, sok a baj, de a nézőnek nem muszáj szenvednie. Az utóbbi két évtized számos amerikai filmjével voltam úgy, hogy mi a fenének költöttek milliókat arra a plusz 30 percre, adhatták volna a galamboknak is, mert a film szempontjából tökéletesen mindegy. Aztán volt egy kis bajom a szereposztással is, igaz, mindez az előítéleteimből fakadt. Hugh Jackmant ismertem már, ő a jó Rozsomák az *X-Men* szériából. De mit fog kezdeni egy ilyen drámával? Van neki elég svádája hozzá? Nem csak húzónévként szerepel a plakátokon? Aztán sutba vágtam minden előítéletet, rosszérzést, beültem a moziba. És megtörtént az, ami igen ritkán. Amikor a *vége* főcím elkezdett futni, félhangosan megszólaltam: ez nem lehetett 153 perc. Pedig annyi volt. Két óra 33 perc. És fel se tűnt. Sőt.

Mondom is, miért: Villeneuve filmjében nem a vér- és egyéb nedvfagyasztó látvány, nem a CGI-generált (túl)világ feledteti a nézővel az időt. Ellenkezőleg, a kanadai rendező filmje szikár, ha úgy tetszik, szűkszavú. Viszont olyan története van, amelynek elmesélése épp ennyi időt kíván. A film nyitójelenetét sokáig nem fogom elfeledni. Novemberi erdő valahol Pennsylvania államban, nedvesség, csöpögés, barna-szürke színek, hideg. Valaki a Miatyánkot mormolja. Egy férfi vadászni tanítja a fiát. És elhangzik a legfontosabb tanítás: légy mindig felkészült! Ám arra, ami történni fog, senki sincs felkészülve. Két család, egy fehér meg egy fekete, összejönnek megülni a Hálaadás ünnepét. A két kisebbik gyermek visszamegy egyikük házába, egy bizonyos piros sípot megkeresni. Közben megjelenik az utcán egy lerob-

bant lakóautó. Telik az idő, és az ünneplők felfigyelnek a kicsik eltűnésére. Riasztják a szomszédokat, rendőrséget, és elkezdődik a keresés. A történet lényegében a két kislány utáni kutatás mentén bontakozik ki. A rendező azt az elbeszélő technikát választja, amellyel a néző mintegy végigkíséri a szereplőket útjukon. Nem tudunk többet, mint egyik vagy másik filmbeli karakter. Ez a technika egész alműfajt adott a filmművészetnek: a szüszpansz thrillerről van szó. Ha az alkotók jól bogozzák a szálakat, a néző végig tükön ül, és csak találgathatja, ki a tettes. Villeneuve és társai nem hogy jól, hanem kiválóan bogozzák a szálakat. A néző érzi, hogy megvan a gyermekrabló, sőt, adott pillanatban meg is van győződve róla, hogy csak ez és ez lehet a tettes, nem más. Ez a hamis meggyőződés nagyon fontos, sőt, megkockáztatom, hogy ez a film egyik tartópillére. Ugyanis meggyőződésük az alapja annak az elfogadásnak, amit a néző az elkeseredett apák brutális módszereivel szemben érez. Természetesen nem az az ember a tettes, akire a rendőrség gondol, ezért elengedik. Viszont a fehér

apa (akit Hugh Jackman alakít – fölösleges volt aggódnom, kiváló alakítást nyújt) négy szemközt olyan információkat kap a gyanúsítottól, ami világosan utal az illető bűnösségére. Ezért az elkeseredett apa elfogja, és egy rejtkehelyen hetekig kínozza a szerencsétlent, miközben a rendőrség időnként araszolva, máskor nagyobb lépésekkel halad a különböző nyomokon. Félelmetes végignézni, ahogy az istenhívó férfi gyakorlatilag ugyanoda süllyed, ahol a gyermekrabló van. És, sajnos, így járhat mindenki, aki saját gondolatainak rabjává válik. Úgy gondolom, ez a film legfontosabb üzenete. És igen megszívlelendő.

A végére természetesen megkerülnek a gyermekek, a gonosz elnyeri méltó büntetését. De Villeneuve biztos keze itt sem enged szabad folyást a hollywoodi- idillnek. Mindenki örül a heppi endnek, persze, de valami mégis szürke, szomorú és kilátástalan marad a vásznon. A szereplők? A környezet? A hangulat? Vagy mindaz, ami ezekből összeáll? Nem tudni pontosan, de a néző zsigereiben érzi: tulajdonképpen nincs ideje az örömmek. A jó se jó, a rossz se rossz. A film viszont hidegrázósan jó. Ez az, amire azt szokták mondani: must see!

A makrancos királynő története

A két német mesegyűjtő, Wilhelm és Jakob Grimm meséit Benedek Elek fordításában ismerhettük meg. Ő ültette át magyar nyelvre a kevély királykisasszony történetét is.

A gyönyörű királynő minden kérőjében hibát talált, megszégyenítette és elutasította őket. Sehol a világon nem talált olyan legényt, aki a tetszését elnyerte volna. Olyan kegyetlenül kigúnyolta az udvarlókat, hogy az édesapja attól tartott, a kikoszorózott királyfiak hadat üzennek országának. Ezért a lányát azzal fenyegette meg, hogy az első jöttment koldushoz adja feleségül. Szavát be is tartotta, s másnap a lány egy sánta koldus feleségeként hagyta el apja palotáját, s költözött be férje városszéli szegényes kunyhójába. S mert semmijük nem volt, arra kényszerült, hogy kosarat fonjon, a vásárban csuprokat, bögréket árússzon. Végül a régen elutasított kérő, Rigócsőr király udvarában áll szolgálatba, konyhai cselédként. A szegénységben a gögös királynő szófogadó, szorgalmas asszonnyá változik. A konyhán dolgozott akkor is, amikor az ifjú király lakodalmát tartotta. Mulatozás közben a királyfi táncba vitte a konyhai cselédet. A királykisasszony szégyenkezett cselédruhája miatt, s még jobban akkor, amikor zsebéből kihullott a koldus férje számára elcsent néhány ételfalat. Rigócsőr királyfi ekkor leplezte le turpisságát: egyike volt az elutasított kérőknek, ő volt a városszéli sánta koldus, aki munkára, szerénységre, a szegények megbecsülésére szoktatta feleségét. Most újra, másodszor is feleségül kérte, s héthatárra szóló lakodalmat tartottak.

Ezt a mesét *A kevély királykisasszony* címmel tartjuk számon. Szokatlannak tűnik számotokra, hogy a történet-

ben nem fordul elő sem hőstett, sem varázslás, sem csoda? Novellamesének nevezzük az ilyen mesét, szereplője valóságos ember, cselekménye elhihető és tanulságos. S ami szintén jellemző rá, az az emberi érzések kinyilatkoztatása. Az ilyen történetek Európában az ókortól kezdve ismertek, virágkoruk azonban a reneszánsz idején köszöntött be. Magyarországon is az 1500-as években terjedtek el, főként olasz és német mesék hatására. Később a könyvnyomtatás terjesztette országszerte.

A Grimm testvérek által népszerűvé vált novellamesének egy másik változatát is jól ismerjük. Eszerint egy gazdag páduai úr, Baptista nagyobbik lánya gögös, fennhéjázó, kiállhatatlan természetéről híresült el olyannyira, hogy a kérők messze elkerülték a házukat. Az apa attól tartott, hogy kisebbik lánya is férj nélkül marad. Ám amikor Petruccio a városba érkezett, s hírére vette Makrancos Katának, fogadalmat tett, hogy szófogadó feleséggé alakítja őt. Döntésében az is sarkallta, hogy a lány gazdag hozomány várományosa volt. Módos nemesember volt Petruccio is, a tréfát is jól ismerte, a női lelket is. Ezért hízelegve fordult Katához, dicsérte nyájas természetét, kedves, ékes beszédét. Kata apja örömmel ígerte oda a lányt a bátor kérőnek. Ettől kezdve azonban Petruccio szeszélyes ura és parancsolója lett az elkényeztetett lánynak. Késve érkezett az esküvőjükre, húzódozva mondta ki az igenlő választ a pap kérdésére, fárasztó útra vitte újdonsült feleségét, házában éhezettette, megtagadta tőle

az áhított rudarabokat. Amikor tehetett, megalázta, keserűséget okozott neki. Kata kénytelen lett szeszélyes férje kedvében járni. Mikor újra visszatértek Baptista házába, mindenki meglepődve tapasztalta, hogy Makrancos Kata szófogadó Katharinává változott.

Felismertétek a történetet? William Shakespeare A makrancos hölgy című vígjátékáról van szó, amit 1590–1594 között írt meg. Népszerűségét bizonyítja, hogy több filmrendezőt megihletett, opera és musical készült belőle. Az 1943-ban ebből készült magyar film főszerepeit Karády Katalin és Jávor Pál alakította.

A történet széki meseváltozatában egy királynak olyan csúnya fia születik, hogy amikor házasulandó kora jut, szégyell a lányok szeme elé kerülni. Apját küldi el, hogy kérje meg neki egy gróf lányának a kezét. Ám amikor a lány meglátja a királyfi fényképét, háromszor köpi le azt. A megalázott királyfi bosszút forral. Asztali szolgának adja ki magát, és a gróf szolgálatába szegődik. Csellel teherbe ejti a grófkisasszonyt, és amikor az a megszégyenüléstől fél, ráveszi, hogy megszökjenek a lány szüleitől. Saját udvarába viszi, de nem a palotában, hanem a disznókondásnál szállnak meg, és a lánynak

dolgoznia kell. Amikor a nélkülözés a gögös lányt megtöri, a királyfi felfedi kilétét, s terhes feleségét magával viszi a palotába.

makrancos – akaratos, önfejű, makacs, szeszélyes (állat vagy ember)

Shakespeare vígjátékát Charles és Mary Lamb mesévé dolgozta át. A történetet Vas István fordította magyar nyelvre. Ebből idézzük a történet záróepizódját, amikor Petruchio és Kata látogatóba megy a szülői házba.

Beléptek a házba és Baptista meghívta őket a lakodalmra, ahol jelen volt még egy másik újdonsült házaspár is.

Lucentio, Bianca [Kata húga] férje és Hortensio, egy másik ifjú férj, nem állhatták meg, hogy ravasz tréfákkal ne célozgatassanak Petruchio feleségének makrancos természetére, mivel e gyöngéd ifjú férjek láthatóan rendkívül elégedettek voltak választott hölgyeik szelídségével, és nevettek Petruchio kevésbé szerencsés választásán. Petruchio nem sokat törődött tréfáikkal, mindaddig, amíg ebéd után a hölgyek vissza nem vonultak, de aztán észrevette, hogy maga Baptista [Kata apja] is együtt nevet a többiekkel az ő rovására, és amikor Petruchio azt állította, hogy az ő felesége engedelmesebb lesz, mint az övék, Katharina apja így szólt:

- Nem, igazán sajnálom, Petruchio fiam, de félek, te kaptad a legmakrancosabbat valamennyitek közül.

- Nohát – felelte Petruchio –, én meg azt mondom, nem, és lássuk meg, igazat beszél-e. Hívassa ide mindegyikünk a feleségét, és akinek a felesége legszófogadóbb és legelő-

ször jelenik meg a hívásra, az nyeri meg a fogadást, már amiben megállapodunk.

A másik két férj szívesen ráállt erre, mert meg voltak róla győződve, hogy az ő szelíd feleségük engedelmesebb lesz a nyakas Katharinánál, s ezért húsz tallér fogadást ajánlottak, de Petruchio jókedvűen azt felelte, hogy ennyit tenne a solymára vagy a kutyájára, de hússzor ennyit a feleségére. Lucentio és Hortensio felemelték a fogadást száz tallérra, és először Lucentio küldte el szolgáját Biancához azzal a kéréssel, hogy jöjjön hozzá. De a szolgál e szavakkal tért vissza:

- Uram, úrnóm azt üzeni, el van foglalva, nem jöhet.

- Hogyan – kérdezte Petruchio –, azt mondja, el van foglalva, nem jöhet? Hát így válaszol egy feleség?

A többiek jót nevettek Petruchio szavain, és azt mondták, örülhet majd, ha Katharina nem rosszabb választ küld neki. Most aztán Hortensio volt soron, hogy feleségét hívassa, s ezért így szólt inasának:

- Menj, mondd meg a feleségemnek, hogy kéretem, jöjjön ide!

- Hohó, te kéreted? – mondta Petruchio. – Akkor persze, hogy eljön.

- Félek, uram – mondta Hortensio –, a te feleséged kérésre sem jön.

De ez az udvarias férj csakhamar kissé csalódottan nézett szolgáljára, amikor úrnője nélkül tért vissza. Meg is kérdezte inasát:

- Mi az, hol a feleségem?

- Uram - felelte a szolgál -, úrnőm azt mondja, bizonyára valami jó tréfán töröd a fejedet, ezért nem is jön. Azt mondja, menj te hozzá.

- No, ez egyre cifrább lesz - mondta Petruccio, aztán e szavakkal küldte el szolgálját: - Menj el, fickó, az úrnődhöz, mondd meg neki, azt parancsolom, jöjjön ide.

A társaságnak alig volt ideje azt gondolni, hogy úgysem engedelmeskedik e hívásnak, amikor Baptista egészen elámulva felkiáltott:

- Szentséges szűzanyám, itt jön Katharina!

Katharina pedig belépett, és szelíden így szólt Petrucciohoz:

- Mit kívánsz, uram, miért hívtátál?

- Hol a húgod és Hortensio felesége? - kérdezte Petruccio.

Katharina azt felelte:

- A fogadósobában a kandallónál beszélgetnek.

Keszeg Ágnes illusztrációi

- Menj és hozd őket ide! - mondotta Petruccio.

Katharina szó nélkül elment, hogy végrehajtsa férje parancsát.

- Ha vannak csodák, akkor ez csoda a javából - mondta Lucentio.

- Úgy van - mondta Hortensio -, csoda ez, és nem is tudom, mi lesz ebből!

- Hát mi lenne belőle? - mondta Petruccio. - Béke, szerelem, nyugodt élet, helyes felsőbbség, egyszóval mindaz, ami szép és jó a házasságban.

Katharina apja nem tudott hova lenni örömeiben, amikor lányának e megjavulását látta, és így szólt:

- No, hát szerencsét kívánok neked, Petruccio fiam! Megnyerted a fogadást, én pedig még húszezer tallért hozzáteszek a hozományhoz, mintha egy másik lányomat is hozzád adnám, mert úgy megváltozott, mintha egészen más nő lett volna belőle.

- Én meg - mondta Petruccio - még jobban kiérdemlem a fogadást, és több jelét is mutatom újonnan szerzett erényének és engedelmességének. - S amikor Katharina a két másik hölgygel belépett, így folytatta: - Látjátok, ott jön, és hozza akaratos feleségeiteket, mint női rábeszélésének foglyait. Katharina, ez a fejdísz nem illik hozzád, le azzal a limlommal és tiporj rá.

Katharina azonnal lekapta fejdíszét és földhöz vágta.

- Úristen - mondta Hortensio felesége -, csak addig ne legyen okom sóhajra, míg ilyen ostobán nem viselkedem.

És Bianca is azt mondta:

- Fúj, micsoda ostoba szófogadás ez!

Bianca férje azonban így szólt feleségéhez:

- Bárcsak a te szófogadásod is ilyen ostoba volna. A te bölcs szófogadatlanságod, szép Bianca, ebéd óta száz talléromba került.

- Elég ostobaság volt tőled - mondta Bianca -, ha az én szófogadásomra tettél.

- Katharina - mondta Petruccio -, meghagyom neked, mondd meg ezeknek a nyakas asszonyoknak, milyen engedelmességgel tartoznak uruknak és férjüknek.

S a megjavult makrancos hölgy valamennyi jelenlévő nagy csodálatára olyan ékesszólóan magasztalta a feleséghez illő szófogadást és engedelmességet, mint ahogy az imént gyakorolta is, készségesen alávetve magát Petruccio akaratának. És Katharina újra híres lett Páduában, de nem úgy, ahogy eddig, mint makrancos Kata, hanem mint Katharina, a legszófogadóbb, a legengedelmesebb feleség Páduában.

tallér - ezüstpénz, az 1500-1800-as években használták Európa-szerte

Új cipőben új földrészek felé

Körülbelül ötödikes lehettem, amikor a szüleim elengedtek a nővéreimmel a városba, hogy vegyünk magunknak cipőt az őszi iskolakezdemésre. Megmondták tisztán, ha elveszítjük a pénzt, lóttak az új cipőnek, ha szorít vagy sért, az is a mi bajunk. Legyünk figyelmesek, próbáljuk fel, gondoljuk meg, és válasszunk jó cipőt.

Az emberek szörnyülködnek, amikor ezt hallják. Mi akkor nem szörnyülködtünk, hanem dobogó szívvel elindultunk a városba cipőt venni magunknak. Aztán a továbbiakban is fokozatosan átengedtek nagyon sok döntést. Ha hiszitek, ha nem, még az iskola választásá-

tásaimért kiállni és a következményekért vállalni a felelősséget. Mindig lesz valaki, akire rákenhetem, hogy ő volt a hibás. Például azért, hogy nem manöken lettem, az anyukám, hogy nem orvos lettem, a tanárom, hogy nem pilóta lettem, a szeretőm, hogy nem író lettem, a gyermekem, s hogy nem vagyok világsztár, a szomszédom és az összes szomszédos utca a hibás. Nem élek, hanem ábrándozom, nem erősödöm azáltal, hogy vállalom a tetteimet és velük együtt a hibáimat, hanem folyamatosan vádolok, nem szeretek, hanem inkább szenvedek és sajnálom magamat.

Keszeg Ágnes illusztrációja

nak a döntését is, amikor tizennégy éves voltam. Mindig bátorítottak, biztosítottak a támogatásukról, beszélgettek velem, ha úgy látták, bizonytalan vagyok vagy éppen csak kíváncsi az ő véleményükre, de a döntés jogát meghagyták nekem. Sőt, nemhogy meghagyták, hanem egyenesem a kezembe adták. Ez így ijesztőnek tűnik. De hát sokan még harmincévesen sem tudják, mik akarnak lenni, mondhatják egyesek, mások azzal érvelhetnek, hogy hiszen kell a szülői irányítás, a kontroll, a fegyelem, hogyan ereszthettek így neki a nagyvilágnak. Nos, az én szüleim ezt másképp gondolták, mégpedig úgy, hogy ha folyamatosan nem adják a szerintük éppen akkor nekem megfelelő döntéshozatali jogokat a kezembe, soha nem tanulok meg dönteni, a döntéseimért harcolni, a válasz-

Te milyen gyakran hozol döntéseket? Ki mered-e harcolni magadnak azt, amiről úgy érzed, jár neked, például a döntéshozatali jogaidat, vagy feladod, mielőtt elkezdenéd? Van beleszólási jogod az életedbe? Mersz tévedni? Tévedéseid után tudod továbbra is hinni, hogy képes vagy jól dönteni, csak ez most éppen nem jól sikerült, vagy inkább átadod valaki másnak a kormányt, ezzel együtt a szabadságod, az életerődöt? Ha a nagy dolgokhoz még kicsinek érzed magad, kezd a kicsi dolgokkal. Például azzal, hogy – karácsonyra készülve – jó alaposan megvizsgálod, milyen érzések fűznek a szeretteidhez. Az őszinteség erőt ad, az erő bátorságot, a bátorság pedig segít cselekedni, megvetni a lábad a világban – vagy éppen elindulni és felfedezni egy újabb földrészt ☺.

Ilyen filmet még nem olvastunk!

A Szín-téren:
GEORGE BATES,
stúdióalapító,
illusztrátor

Van ez a George Bates nevű amerikai pasas, a szörfművész, aki állandóan rajzol. Hagyományos és digitális technikájú illusztrációkat, saját fontokat, animációkat, reklámokat gyárt. Kísérletező figura. Akárhová utazik, magával hordozza Moleskine gyártmányú vázlatfüzeteit, és amikor várakozik, metrózik vagy éppen nem csinál mást, ontja magából a vonalakat, foltokat és figurákat. Van egy egyszerű blogja is, ahová néhány éve feltesz képeket a füzetéből, bemutatja a munkafolyamatot, írást mellékelve hozzájuk. Így még néhány megoldást is felkínál a kísérletező szemek, kezek számára. Nagyon közvetlen, friss a stílusa, annak ellenére, hogy negyvenen rég túl van, kreatív igazgató egy menő helyen, professzor egy design-suliban, a nevét viselő stúdió tulajdonosa 1990 óta stb.

Munkája érthető és értelmezhető, egyszerűnek tűnő, megoldásaiban sziporkázó, elemeiben dús, fantáziájában kiapadhatatlan. A nagyban a kicsivel, a makro- és mikro-világokkal játszik. Azóta dolgozott David Carsonnal, a világ egyik legismertebb grafikusdizájnerevel a Quiksilvernek, aztán az MTV-nek, a VH1-nak, a Disney-nek, a Sony Musicnak, a The New York Times-nak, egyik New York-i földalatti sok, kis színes üvegmunkáját is ő jegyzi. Nagy hatással volt

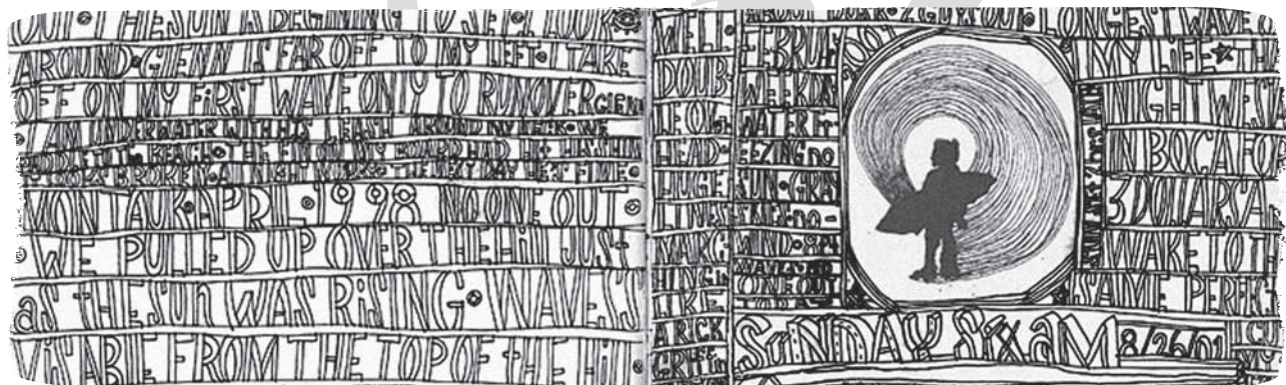
rá Willem de Kooning és Constantin Brâncuși, albumaikat gyermekként gyakorta fellapozta.

A jegyzet-, vázlatfüzetek és a kísérletező képkészítés az alapja az összes munkának, amit végül stúdiójából kiad. Nemcsak kinyilatkoztatás, hanem közvetlen tapasztalat is egyben – olvasom a blogon. Van még egy kedvenc idézete, ars poeticája is lehetne, ezúttal Arthur C. Danton-tól, és valahogy így szól, hogy „egy szinkavalkád és harmónia, aminek jellegzetes, érzékeny részleteitől a szem álomba fordul és megfelelkezik önmagáról”.

1968-ban, New Jersey-ben született. Szörfdeszkán töltötte gyermekkorát, majd '86-ban New Yorkba költözött, aztán a Stúdió következett. A Taschen kiadó *Illustration Now!* kiadványában bukkantam rá munkáira, egyből felkerestem a világhálón. Gyermekkönyveket is készít, írja, hogy egy könyvesboltban elcsípett egy jelenetet, amikor egy kislány a könyve böngészése után így kiáltott fel: ilyen filmet még életemben nem olvastam!

Írja, hogy a Metallica zenekar kérte kölcsön a füzeteit, gondolom, valamelyik új zenei cuccukhoz kerestek borítót, posztert. Végül nem ömlött rá Jägermeister (több heavy metal együttes turnéit szponzorizáló italygártó – szerk. megj.), de nem az került borítóra, amit ő ajánlott. Pedig remélte. Ilyen az élet. Azt mondja, hogy ma már irtó ritka az olyan eset, amikor eredeti műveket vesznek alapul, mivelhogy a weboldalak portfólióként működnek, online lapozgathatnak az érdeklődők a tengernyi virtuális választékban.

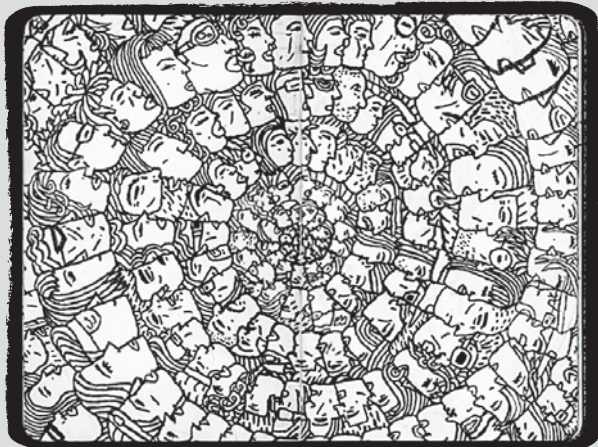
Hajrá, fiúk, lányok, ragadjatok vázlatfüzetet magatokhoz, írjatok és rajzoljatok, kenjetek és ragasszatok, tépjetek és rádiózzatok, mert itt van előttünk a jó példa. A jegyzetfüzetből az utcára, plakátokra vagy könyvborítóra kerülhet egy-egy, várakozás közben magunkból könnyedén előcsalogatott ötlet!

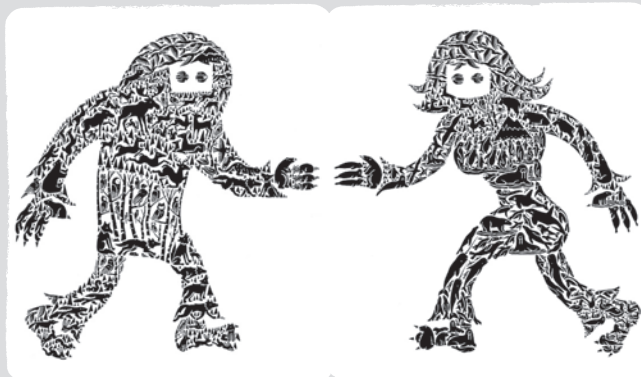
Ismeretlen Föld / részlet (Tera Incognita / detail)

Fejek (Heads)

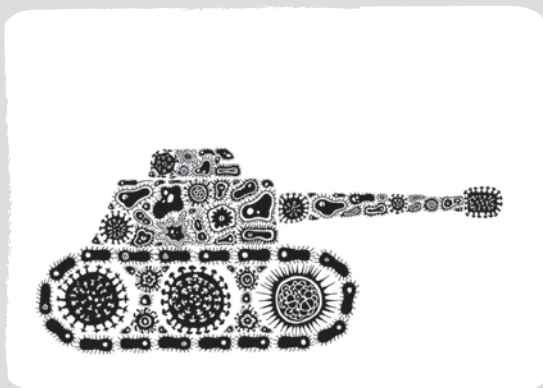
A fiúyeti / A lányeti (HeYeti & SheYeti)

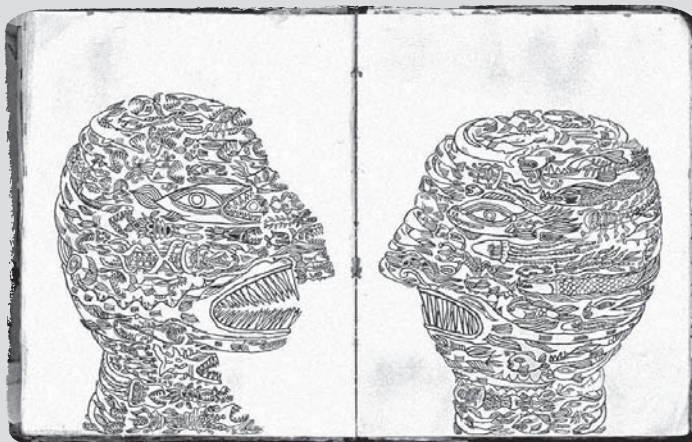
Függőség (Product Addiction)

Ügynökség (Agency)

Antibiotikum (Antibiotics)

Jutalom (Prime)

Quimby, a magyar alternatív avagy akikről elfelejtik, hogy a *Most múlik pontosan az ő* daluk

Hat harmincas férfit akkora energiával és lelkesedéssel ritkán látni színpadon, ahogyan a Quimby együttes létezik. Igaz, nem mai legények, és nem is a „gangnam style” tömegbutító pop műfajban nyomulnak.

1991-ben Dunaújvárosban alakult a zenekar, szóval még jómagam sem születtem meg akkoriban, amikor a fiúk már gitárait próbálgatták. Az együttesnek eleinte több neve is volt, többek között a Cry Baby. A Quimby nevet először a Tilos az Á-ban (budapesti kultkocsmá) használták, és ez végül rajtuk is ragadt. Ahogyan Kiss Tibor 2007-ben nyilatkozta: *„Egyik ismerősünk rendszeresen küldözgetett haza nekünk egy Quimby Comics nevű bostoni szubkulturális újságot, ennek a főszerkesztője volt Birth Quimby. Miért ne legyünk akkor Quimby? Jól hangzik, és nem jelent semmit. Végül ez a név rajtunk maradt.”*

Érdekes egybeesés, hogy az idei évig 13 albumot adott ki, a 14.-et idén decemberben hallhatja a közönség. Kíváncsian várom, milyen izgalmas hangzással, új ötletekkel lepnek meg, milyen szövegekkel simogatják lelket, készítenek gondolkodásra.

A Quimby hivatalos weboldalán (amit természetesen Cimbi Kisördög facebook-oldalán megosztok) betekintést nyerhettek a készülő album kulisszatitkaiba is. Véleményem szerint érdemes ellátogatni erre az internetes oldalra, hiszen ízlésesen megszerkesztett, igényes és sok információt hordoz. Például a tagokról megtudhatjátok, hogy a zenélésen kívül mivel foglalkoznak. Magam sem tudtam, és érdekes, hogy Kiss Tibi frontember-énekes

például képzőművésznek tanult. Most lássuk a zenekar további tagjait: Varga Livius ütőhangszeres-énekes-vokalista, Mikuli Ferenc 'Fefe' basszusgitáros, Balanyi Szilárd billentyűs, Gerdesits Ferenc 'Faszi' dobos, Kárpáti József 'Dódi' trombitás-billentyűs.

Találtam egy szerintem igen pontos leírást az együttesről és munkásságukról, remélem, ez az egy mondat eléggé felébreszti a kíváncsiságot ahhoz, hogy azok, akik esetleg eddig nem ismerték őket, bátran keressék és hallgassák a Quimbyt!

A fesztiválok állandó nagyszínpados fellépője, klubkoncertjei, színházas fellépései egyaránt eseményszámba mennek. Olyan formáció, amelynek lemezeire, zenéjére és – ami legalább ennyire fontos – szövegeire nem lehet nem odafigyelni.

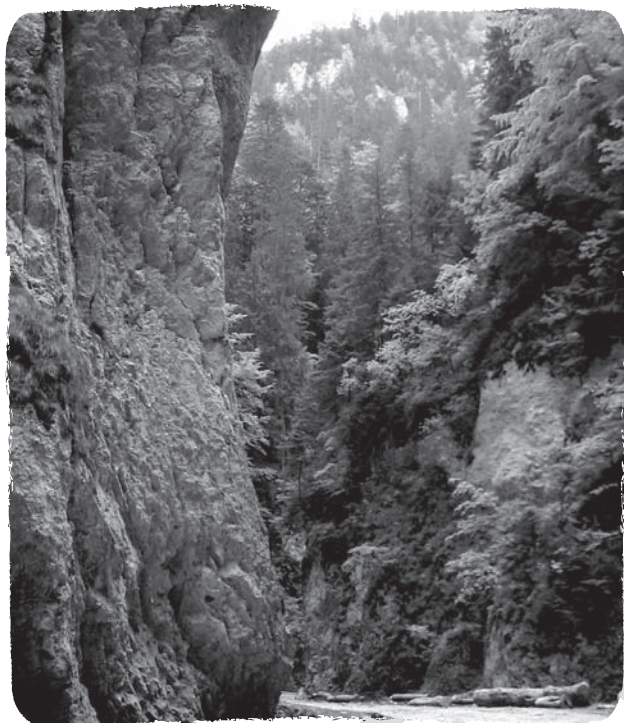
Végezetül pedig ne feledjük, hogy a *Most múlik pontosan* című dalt eredetileg a Quimby-nek köszönhetjük; én sokkal jobban szeretem, mint az elterjedt, Csík zenekar-féle feldolgozását...

Azon gondolkodtam, kedves fiatal olvasótársam, hogy a fenti dal szövegében ha találsz olyan szót vagy gondolatot, amire azt mondanád, nem talál oda vagy nem érthető, akkor megkérek, Cimbi Kisördög oldalán bátran írd, hogy összedugjuk fejünket és választ keressünk kérdéseidre!

A Királykő ritkaságai

Erdély keleti szegletében, Brassótól alig 30 kilométerre húzódik a Királykő-hegység, amely vonattal és autóval egyaránt könnyen megközelíthető.

A hegység lábánál található Zernyestre kell eljutni, ahonnan már nagyon szép látványban lehet részünk, hiszen a település gyakorlatilag a hegy alján terül el. A Királykőn található a Kárpátok legrégebb jelzett turistaútja, amelyet *Deubel útjának* vagy – a románból átvett névvel, az itt húzódó kifeszített láncokról – Láncoknak is neveznek.

A hegység magasságában (Pásztor-csúcs: 2241 méter) és terjedelmében elmarad ugyan a legnagyobb romániai

hegyektől, ám szépségében, formagazdagságában, elhelyezkedésében egyedülálló és rendhagyó. A masszívum fő alkotóköze a mészkő, amely helyenként meghökkenő formákat alkot. Olykor, függőleges helyzetbe gyűrve, akár az egy kilométeres vastagságot is eléri.

Ennek a rendkívüli formagazdagságnak, valamint a hegységet átszelő szurdokvölgyeknek, kőfolyásoknak és hegyszorosoknak köszönhetően a Királykő több nagyon ritka, máshol alig fellelhető növény- és állatfaj menedéke.

A legfontosabb, itt fellelhető növény a *királykői szegfű*, amely sehol máshol a világon nem található meg. Azonos élőhelyet kedvel egy másik igen ritka növényfaj, a *tűlevelű szegfű* is.

A hegység bebarangolása, megmászása felejthetetlen élményt nyújt, de csak olyan személy társaságában érdemes nekiindulni, aki jól ismeri a vidéket, hiszen a könnyebben bejárható részek – mint például a Zernyesti-szakadék – mellett veszélyes, komoly felkészülést igénylő helyek is vannak. Ám a fáradozást mindenképpen megéri!

Öröm a hō alatt...

Csillag István rajzai

Cimbi naplója

Szijasztok!

Nagyon rövid levelet írok most nektek, met meszelünk.

Én bebújtam a fólia alá sonnan a zongora alá, s most írok. Azétt, mert nekem nagyon fontos hogy levezesem a zidegeségemet, met a meszelés az idegesítő. Főleg met apuci asziszti hogy ő a nagy szakértő, de még annyit se tud hogy a pirosbol sa sárgából narancsárga lesz, így a szobámot elintézte rendesen. Montam két színűt akarok, fele piros fele sárga errefel most ojan mind egy nagy rothatt narancs. Na de én megtaláltam hamar a megoldást, s teliraktam a falakat poszterekkel. Az aracset nagyon jól odaragassza. Szerintem ti is megpróbálhassátok.

Persze, apuci ideges lett, aszt monta, szolhattam volna, mert megsporolhattunk volna 1 csomó festéket. Hát ahogy apuci fest, én nem a festéket sajnálom, hanem a falat. Bezzeg amikor anyuci magára ken egy fél kilo festéket, akkor nem szolna neki.

A nagyszoba a lexebb lett. Kinai mintás, apuci szerint. Én sárkányokat látok, de apuci igazából nagymamát rajzolta fel a falra. Aztán jot kacagtunk apucival, met aszonta, megy fürödni, s hát mire odanéztem, már fürdöt is a higi-tóban. Asztán megszárt, s akkor jött haza a nővérem, s aszonta apucinak: de jól festesz rövidnadrágba. Én szoltam a nővéremnek, hogy apucival ne bőcsködjön, mire hozámvágta a zecsetet. Erre én ráöntöttem a festéket. Há' nehogy má a festék kenje fel a festőt a falra. Apuci aszonta a nővéremnek, jól áll neki a vörös haj. Na, erre elfutott. Nem tudom, medig, de rég nem láttam.

Én apucinak csak az ablakfestésben segitetem, elég nehezen tuttam festeni az üvegre, a keret könyebben ment. Csak persze apucinak ez se teccett, mind betörte a züvegeket. Akkor fesse egyedül. Karácsonyig remélem befejezi. Én is befejezem met még tanulni is kéne honapra. Csak a toltartót sa könyveket nem kapom. Na meg a tás-kát amibe vótak.

Mingyárt itt a vakácijó! Éjjen! Hozzon azangyalka asztot amit szeretnétek. Én egy érintőképernyős mobiltelcsit, egy empé4es fülhalgatót segy igazi focicipöt szeretnék. S egy uj biciglit smég valami pénzt segy uj monitort a számítógéphez. Jó vótam, eléggé, asszem, ezt a szerény kívánságot csak megkapom!

Szijasztok! Éjjen a csengő, éjjen a hoszú szünet!

Hidak

Először írjátok be a vízszintes sorba, az első öt és az utolsó öt négyzetbe a meghatározásoknak megfelelő szavakat. Utána minden sorba, az elöl lévő nagybetűknek megfelelően, írjátok középre szavakat a *Hidak meghatározásoknak* megfelelően, felhasználva egy vagy két betűt a már beírt ötbetűs szavak végéről, illetve elejéről. Ha jól dolgoztatok, akkor a középső két, sötétített oszlopban Kafkka Margit magyar író nő egyik regényének a címe lesz a végső megfejtés.

Meghatározások: **1.** Textilanyag, de sportszer-márka is. **2.** A háztető széle, csorgó. **3.** Mindig „kéznél lévő” népi hossz mérték. **4.** Az autónak a póttal együtt öt van. **5.** Tüzet megszüntet. **6.** Jó haver, de szerzetes is. **7.** Elcsen, eloroz. **8.** Katonai egység, a századnál nagyobb, de tört is. **9.** Igaza megvédése érdekében bizonyítékokat sorol fel. **10.** Női kolostor, apácák lak-

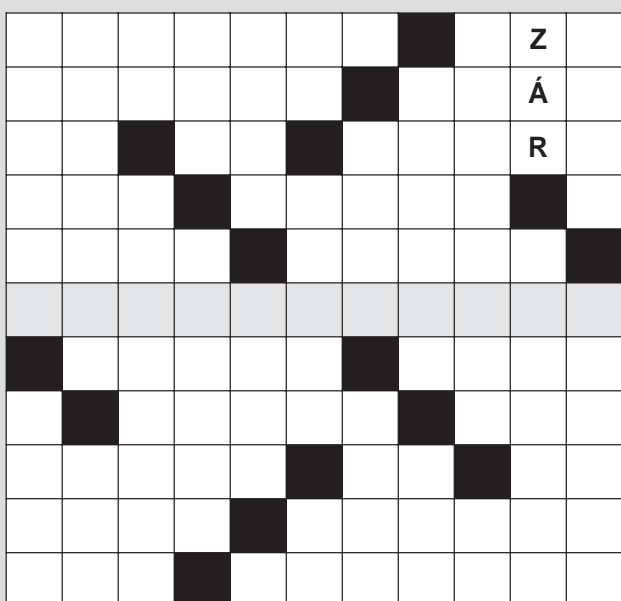
A	1							8				
B	2							9				
C	3							10				
D	4							11				
E	5							12				
F	6							13				
G	7							14				

ják. **11.** A jelen pillanatig. **12.** Feleségül vesz valakit a legény.

Hidak meghatározása: **A.** Falat fehérre fest. **B.** Tarkára fest. **C.** Ezt a járművet ló húzza. **D.** Meg van, be van fejezve. **E.** Vét, hibázik. **F.** Páncélos béka

Berakós rejtvény

Helyezzétek el a megadott szavakat a melékelt hálóba, egyet segítségül előre beírtunk, ha kész vagytok vele, a középső, sötétített sorban egy nagy ázsiai homokpuszta neve alakul ki, ez a végső megfejtés!

2 betűsek: AL, AV, DA, DE, LA, MŰ, OK, OR

3 betűsek: IRÓ, KAR, LÁM, LER, RAD, SOK, SZÓ, ZÁR

4 betűsek: ÁTÜT, KELL, ÓBOR, OLAJ, OLAV, SAJT, SOLE, SZÁL, ZÁRÓ

5 betűsek: AMIGÓ, ELOLT, LOVAG, MARIT, OZORA, TALÁL, ZAJOS

6 betűsek: ALADÁR, CSOROG, GOKART, RIVALL, SALÁTA, SZÁRAZ,

7 betűsek: C ALÁDI, EVEREST, SARABOL, TAROLÁS

8 betűsek: DOBOZOLÓ, SZÓLÍTÁS

Keresztrejtvény • FORRAI TIBOR rovata

	Karácsonyi ének	Kirándulók „városa”	... vág, régen gyógyít	Orosz női név	Gramm	Rég élt előd	Széria	Becézett Zsófia	Nulla		Prémium-féle	Kefe közepe!	Karinthy Frigyes könyve	Liter	Győri sportklub								
Karácsonyi dal										Karácsonyi ének Magyar zeneszerző													
Női név					Tengervíz ízű Esős évszak				Piaci árus ... útja, a Tejút					Magad Nagyság része									
Tápláló						Szalad Lakatóló						Kutya követi Zuhanni kez!											
Kocs-mából hallatszik								Tromfolás Amely személy							Kiló Amerikai Samu								
Doktor, röviden			Népdal-beli katona Numero, röviden											Téli sport Ünnepi süti									
Szicíliai vulkán					Lószeres láda Belga autójel							Taxis viszi Tonna											
Latyak				Botond, becézve Nem ismer be							Adu												
Veréb farkal			Tárgyrag Fémet megmun-káló										Kőr széle!		Névelő Szegény, mint a templom ...								
József, becézve																			Ennivaló				
	Szó-toldalék Duplán: karácsonyi dal																			Szószos húsétel			
Portugál autójel		Skála-hang Rátuk-máló																			Spanyol autójel	Rece közepe! Formá-lódik	
Kiönt a folyó														Vörös bolygó									
Jogtalan jövődelem				Evő-eszköz											Albán pénznem Hidrogén								
Csomagoló-eszköz					Van ilyen káposzta is		Kerek betű	Találós kérdésre felel	Ez évi	Mező	Mutató névmás		Feltéve Tárgyrag			Orvosnál mondjuk Nőnemű ő							
Farol						Okmány Svéd autójel								Harmadik hatvány Kopasz									
Ilyen a fenyőerdő levegője							Szó szerint mond Csónakos lapátja						Csata Esetleg										
Fába vés			Cipész számszám Régies női név			Táplál Méretre vág					Fosztó-képző Jó barát												
Nulla		Toldi első költője Férfinév								Felső végtag Gramm				Novég autójel Ahhoz hasonló		Nóta, ének							
Ébred				Kenyeret vág Bonn határai!					Hálóban a labda E nap				Magyar vezér Gong széle!										
	Hajít Méter				... hazám! (József Attila) Ipszilon!					Tűzrakás Zorro													
Karácsonyi dal																							

KÓNYA ÉVA

Földre szállt angyalok

(Kónya Eszter rajzai, 2013)

Angyaltükör

Hajnali angyal

Csillagnéző

Erdei szentély

Kilátó

A barátság szimmetriája

imborá

Rendeld meg most
a **Cimborát**
a **2013-2014-es tanévre!**

Éves előfizetési díj:

30 RON (3,33 RON / lapszám)

Az előfizetési díjat két részletben is kifizetheted
(október 25-ig, illetve január 25-ig).

A Cimborá ára nem előfizetőknek:

4 RON / lapszám.

- **KERESD AZ ISKOLAI TERJESZTŐNÉL •**
- **érdeklődj a 0752-062-885-ös telefonszámon •**
- **írd a cimboramail@gmail.com címre •**

www.cimboranet